

REDAKTOR A VYDAVATEL ANTONÍN FRÖHLICH, DOLNÍ ÚJEZD
U LIPNÍKA NAD BEČVOU.

Vlastivědný sborník »Záhorská kronika« vychází čtvrtletně. Ročně se předplácí 10 Kč složenkou, po 1. lednu 1933 se doplácí 12 Kč. Platí se chekem pošt. spořitelny čís. 100.630, Brno. Pro žáky při hromadném odběru sleva.

Reklamace se vyřizují jen do vyjití nového čísla.

Literární příspěvky, zprávy, knihy a časopisy k recenzi i na výměnu, objednávky i reklamace buďtež zasilány na adresu: »Záhorská kronika« v Dolním Újezdě u Lipníka n. B.

Novinové výplatné povoleno řed. pošt a telegrafů v Brně, výnosem číslo 69.140-VI. ze dne 18. srpna 1925.

Obsah:

Pozůstatky českobratrské z Křtomile na Záhoří. (Dr. Věra Hladká.) — Jan Neff. (J. Mráček.) — Registra gruntovní předměstánská města Hranic. (Č. Kramoliš.) — Pallova plastická mapa Hranická. (Ant. Fröhlich.) — Hraničtí knihtiskaři. (Boh. Indra.) — Zástavní držitelé Kelče v letech 1451 až 1469. (Fl. Zapletal.) — Roboty na panství bystrickém. (Jul. Šobr. — Pokrač.) — Slovník lipenského nářečí. (Rud. Kout. — Pokrač.) Dům a dvůr Čaputovský. (Boh. Indra.) — Zánik fojství v Soběchleběch. (Anna Vinklárová.) — Vzpomínka na rok 1848. (Ant. Svěrák.) — Vodní stavby. († Frant. Kretz). — Rakouská opatření proti taj. společnostem zač. 19. století.

Drobné zprávy: Th. Dr. Frant. Příkryl — k 75letým narozeninám. — Ulice Klišovská. — Rodinné štěstí. — Stavba bývalé brány Hranické v Lipniku. — Sčítání lidu z r. 1930 v obcích politického okresu hranického.

Všem milým odběratelům, dopisovatelům a příznivcům!

Opět na začátku nového ročníku obracíme se i letos na své milé čtenáře, dopisovatele a příznivce, aby našemu sborníčku zachovali laskavě svou přízeň i nadále. Každý jistě pochopí, že nepracujeme pro hmotný zisk, nutí nás k této práci jen láska k věci, láska ke kraji. Snažíme se, aby sborníček byl dobrou příručkou učitelstvu a pěknou knihou mládeži i dospělým. Náš vlastivědný sborník je časopisem pro školu i dům, pro posílení lásky k domovině, společenského citu, vůle k dobru a lásky k přírodě. Ještě tento rok bude vycházet poslední rok v dosavadní formě. Finanční stránka rozhodne pak o jeho bytí či nebytí. — Vytrvejte a podpořte nás!

ZÁHORSKÁ KRONIKA

Vlastivědný sborník Záhoří a Pobečví.

VYCHÁZÍ ČTVRTLETNĚ V DOLNÍM ÚJEZDĚ U LIPNIKA NAD BEČVOU.

Ročník XV.

Září 1932.

Číslo 1.

Dr. Věra Hladká, Brno:

Pozůstatky českobratrské z Křtomile na Záhoří.

(Okr. Bystřice p. H.)

K historii českobratrského sboru v Křtomili publikoval nedávno O. Sova¹⁾ zajímavý drobný dodatek, zjišťující stopy hřbitova bratrského; laskavostí O. Sovy dostalo se mi nalezených na hřbitově kosterných pozůstatků k dispozici, které jsou — vedle Matiegkova prozkumu a identifikace pozůstatků největšího muže Jednoty a posledního jejího biskupa J. A. Komenského, pohřbeného v Naardenu²⁾ prvním antropologickým měřením českobratrských kostí a tím i příspěvkem k historii vývoje našeho obyvatelstva. Běží o tyto kosti.

Zčásti lebečně zachována je velmi porušená kost čelní, jejíž pravá polovina kromě očníkové části je celá uražena, levá polovina je rovněž porušena. Levá kost spánková, neporušená kost klínová, a kost čichová jsou jedině zachovány na hlavové části této lebky. Část obličejová má silně porušenu pravou horní čelist, takže velmi pěkně vidíme připravené, dosud neprořezané zuby trvalé. Obě dětské stoličky jsou již dosti opotřebované. První stolička trvalá neprořezala dosud úplně dásně. V levé horní čelisti vypadl první řezák posmrtně, druhý řezák, špičák a obě dětské stoličky jsou zachovány. Stolička trvalá tkví poněkud hlouběji v lůžku zubním než na straně pravé. Dolní čelist s uraženým ramenem levým a částečně porušeným ramenem pravým patří podle zkusy a stejného stavu chrupu k této lebce. Posmrtně vypadly pravý řezák první a druhý a špičák, na levé straně první řezák. Ostatní mléčné zuby jsou v čelisti. Pravá první trvalá stolička tkví dosud velmi hluboko v lůžku zubním, zatím co na levo je stolička již částečně prořezána. Podle stavu chrupu můžeme usuzovati na stáří 5—6 let. První trvalá stolička se prořezává v šestém roce. Jistě i dva první obratle (poněkud porušený atlas a epistrophans) patří tomuto jedinci. Zubovitý vý-

¹⁾ O. Sova. Po stopách českobratrských na Táboři, Hus (Čáslav) XLIV. (1932), str. 53.

²⁾ J. Matiegka, Předběžní zpráva o výsledku pátrání po ostatcích J. A. Komenského v Naardenu, Sbirka přednášek České Akad. a unění č. 3 (1930)

běžek druhého obratle je již srostlý s tělem tohoto obratle. Výběžek splývá s tělem krčního obratle normálně mezi 5.—7. rokem.

Z téhož hřbitova pochází tlakem zploštělá kost týlní z dospělého individua, tělopostranní části a část t. zv. planum nuchale této kosti jsou uraženy. Kost na povrchu je silně patinována (pokryta měděnkou) a částečně je pokryta krátkými rusými vlasy. U kosti byl nalezen chumáč asi 4 a půl cm dlouhých světlejších rusých vlasů.

J. Mráček, Lipník n. B.:

Jan Neff.

1832—1932.

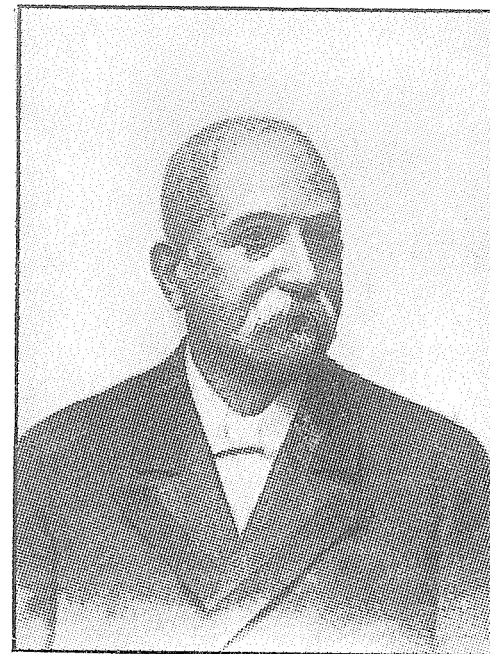
Dne 6. května 1932 vzpomenu bylo vděčně na hřbitově lipenském jednak reálkou, jednak sdruženými spolky lipenskými, světlé památky rodáka lipenského, českého obchodníka a mecenáše Jana Neffa. Bylo oslaveno sté výročí jeho narození a byly uvedeny na paměť mladšímu pokolení nynějšímu jeho snahy a zásluhy o národ a o Lipník, jak dovedl houževnatě pracovat, jak dodělal se úspěchů svou přičinlivostí a jak uměl získaných statků hmotných použití také k dobru a potěšení jiných.

Jan Neff byl muž šlechetný, jeho povaha vyznačena byla dobrotou a lidumilností.

Jan Neff narodil se v Lipníku dne 6. května 1832. Jeho otec Antonín pocházel z Opočna v Čechách, za válek napoleonských sloužil na vojně, po vojně zůstal v Lipníku a jako vyučený stolařský tovaryš vstoupil do dílny stolařského mistra Václava Šmída (v domě č. 48 na náměstí). Roku 1811 pojal za manželku dceru Šmídovu Rozálii, kterou uvedl do svého předměšťanského domu č. 349 v nynější třídě Masarykově V tomto domě narodilo se manželům Antonínu a Rozálii Neffovým 7 dětí, z nichž nejmladším byl Jan. Jako hoch navštěvoval do 12 let malý Jeník školy piaristické ve svém rodišti. Do školy neměl daleko, bylo to ze dveří do dveří, vyběhl zadní brankou z domu přes cestu, a byl v klášteře — ve škole. Jako syn českých rodičů měl sice jistě mnohé nesnáze ve škole, kde vyučovalo se německy, avšak překážky šťastně a statečně zdolal.

Ve 12 letech poslán byl rodiči na učení do Vídně, kdež učil se ve smíšeném a železářském obchodě. Ve dne pracoval v obchodě, večer věnoval vzdělání navštěvuje obchodní školu a uče se řečem velikých národů; učil se rusky, francouzsky a anglicky. Jeho touha po vzdělání byla již v mládí velká, jak prý často vypravovával.

Po vyučení pracoval ještě u jiných firem, aby nabyl zkušeností obchodních. Touže také po duševním osvěžení udržoval přátelství s několika krajany, kteří scházeli se u něho v bytě a bavili se zpěvem a vycházkami do okolí Vídně. Mezi přáteli byl i synovec Neffův Josef Honeiser z Lipníka, který stal se později obchodníkem v Lipníku a dobrým pracovníkem v životě veřejném.

Jan Neff

V této době je mladý Jan Neff již národně uvědomělý, je členem Matice České a členem Národní Jednoty sv. Cyrila a Methoda v Brně a připisuje ke svému jménu jméno vlastenecké Ubislav.

Do toho kroužku přátel Neffových ve Vídni patřil též spolužák Neffův z lipenských škol piaristických Eduard Hrubý, rodák z Čech u Přerova, který byl bankovním úředníkem krátkou dobu ve Vídni a potom v Praze. Po svém odchodu do Prahy zůstával Hrubý nadále v písemných stycích s Neffem. Hlavním předmětem jejich dopisování byla myšlenka o založení společného obchodu v Praze. Když se oba přátelé dohodli, pověřil Neff Hrubého, aby vyhledal obchodní místnosti někde v blízkosti Prašné brány, což se šťastně podařilo.

Tak vznikla r. 1863 známá obchodní firma Hrubý-Neff v Praze na Příkopě, na místě pro obchod velmi výhodně položeném. Byl to první český obchod v Praze zbožím galantním a dekorativním. Byl to však také odvážný krok obou podnikatelů, kteří počínajíc se nepatrnými prostředky finančními, měli teprve svou obchodnickou vyspělost dokázati. Obchod neomezil se jen na jedno zboží, zaváděny byly čas od času i jiné tovary obchodní: šicí stroje, ohnivzdorné pokladny, čaj, juchta, lněné semeno, štetiny, sibiřský oves, železný nábytek, nábytek z ohýbaného dřeva a j.

Neff stále myslil na povznesení obchodu, podnikal cesty obchodní do ciziny, nakupoval zboží, hleděl obchod opatřiti zbožím, jež se žádalo, a mimo to vedl i obchodní korespondenci.

Česká státní reálka v Lipníku n. B.

Druhý společník věnoval se hlavně obsluze zákazníků v místnostech obchodních, které byly hojně obecnstvem navštěvovány. Když Hrubý vzdal se účastenství v obchodě a odešel do Ameriky, firma dostala název J. Neff a celý podnik obchodní přešel do rukou Neffových.

Neff pracoval nejen ku povznesení vlastního obchodu, ale snažil se přispívati k rozvoji českého obchodu vůbec péčí o obchodnický dorost, o obchodní školy a o finanční ústavy české, které měly zajistiti našemu probouzejícímu se ruchu obchodnímu finanční neodvislost.

V knize,*) kterou vydali na památku stého výročí narozenin Neffových jeho synové Miloš a Vladimír, dovidáme se z článků Fr. Tábořského a Otakara Šourka, jak praktický obchodník Jan Neff měl opravdové nadšení pro vše krásné a ušlechtilé, v jeho domě dostávalo se přátelské přijetí mnohým českým umělcům a spisovatelům, ale nejen přijetí, nýbrž i štědré podpory.

Na své rodiště — Lipník — nikdy Neff nezapomínal. Přijížděl rok co rok na prázdniny, aby si v Lipníku odpočinul. Děti mateřské školky a národní školy těšily se vždy přízni Neffově. Při svém rodném domě v Masarykově třídě vystavěl Neff ve dvoře a zahradě pro sebe a svou rodinu pěknou vilu, kde projednávaly se často důležité věci českého Lipníka, české většiny ovládané německou menšinou.

*) Jan Neff 1832-1932. V Praze 1932. (Soukromý tisk, nepřichází do prodeje).

Trvalým pomníkem Neffovým v Lipníku jest česká reálka. Když česká strana v Lipníku usilovala založiti střední školu, přispěl Neff svou rychlou a včasnou pomocí finanční k uskutečnění této snahy.

Roku 1895 daroval Jan Neff 40.000 korun a odevzdal je Ústřední Matici Školské v Praze na založení české reálky ve svém rodišti Lipníku a na založení české obchodní školy v Brně. Tento dar velkého mecenáše umožnil Školskému spolku v Lipníku a Ústředí Matici Školské v Praze, že mohlo býti vyhověno dávnému přání českého lidu v Lipníku a na venkově.

Ještě 10 let potom těšil se starý pán z rozvoje češství a českého školství ve svém rodišti.

Roku 1905 přijel zase do Lipníka na letní pobyt a zůstal zde navždy. Zemřel dne 26. srpna a byl také v Lipníku pochován, jak bylo jeho přáním. Z vestibulu reálky, k níž svým velkým darem položil základ, když se s ním za ústav a za všechny rozloučil profesor Dušek, doprovodilo jej velké množství lidu z města i venkova na hřbitov.

Hrob velkého mecenáše zdobí smuteční anděl.

(Posmrtná vzpomínka na Neffa uveřejněna byla ve výroční zprávě české reálky v Lipníku n. B. na konci školního roku 1905/6 od ředitele Fr. Jansy.)

Čeněk Kramoliš, Hranice:

Registra gruntovní předměstanská města Hranic.

1555—1648.

V čísle 3. ročníku XIII. (r. 1931) »Záhorské kroniky« popsána byla »Registra gruntovní města Hranic«, to jest registra týkající se pánů měšťanů uvnitř hradeb usazených, tedy pravých měšťanů, honorace hranické.

Předměstané byli nižší tvorové nežli měšťané, kteří bydleli uvnitř ohrazeného města. Neměli zpočátku ani zastoupení v obecní správě a později jen slabé. Což divu, že i gruntovní knihy pro předměstany byly zvláštní, aby se mezi měšťany nepletli. Však i v městech, která ohrazena nebyla, bývaly též zvláštní knihy pro grundy či živnosti a druhé pro chalupníky. Nebyli tedy hraničtí předměstané nějak nápadně odstrkování.

Knihy register předměstánů hranických založena byla současně s knihou register měšťanů za majitele panství pana Kropáče z Nevědomí. Má též desky dřevěné, koží obložené, ale půl desky horní i spodní chybí. Schází též titulní list i další. Počínají až 9. listem. Prvý zápis je r. 1555, poslední r. 1648.

Každému domu věnovány dva listy a označeny písmeny A, B atd.

Když pod některým písmenem listů chybilo, vlepil písař nový list nebo dva. Domy jsou bez čísel, jsou pojmenovány po majiteli toho času při založení register.

Jména předměšťanů jsou až na dva nebo na tři česká. V registrech měšťanů vyskytuje se více jmen německých. Místo názvu dům předměšťanský užívá se někdy názvu grunt, poněvadž ve skutečnosti předměšťanské domy byly většinou grunty nebo pologrundy. Uvedu příklad.

»Dům Petra Knoflíčka je (jemu) zapsaný. Kdy se komu prodá tu to se prodání zapsati má.« — Prvý prodej toho domu byl r. 1585. Ale již roku 1589 tento »grunt« prodán byl Pavlu Honovi za 200 fl.

Domeček Martina Bednáře prodán r. 1579. Ale roku 1602 píše se, že tento »grunt« drží Jiří Piskoř. Přikoupil-li k němu více polností, či je to pouhá záměna názvu, je neznámo.

Roku 1597 tento dům uveden a zapsán urozenému pánu Janovi staršímu Kravařskému z Šlevic (?) toho času regentu panství Kroměřížského a Ostrovského.

Jako u domů měšťanských tak i u domů předměšťanských je při prodeji udáno, za kterého pudmistra, po případě i rychtáře, se kup stal. — Písmo je pevné, jisté, nápisy zápisu jsou krasopisně napsány. Však zápisy byly krátké a času měli dosti.

Antonín Fröhlich:

Pallova plastická mapa Hranicka.

Plastická mapa, správněji reliefová, znázorňuje části povrchu zemského skutečným zmenšeným reliefem (odlitkem), při čemž se obyčejně užívá na téže mapě dvojího měřítka: malého pro rozměry vodorovné a většího pro vertikální, aby lépe vynikly výškové poměry. Vyřezáme-li z lepenky vrstvy v poměrné tloušce a jsou-li nalepeny patřičným způsobem, vzniknou tyto stupňovité mapy vypuklé, na kterých poznáváme pak prostou i poměrnou výšku. Mapy takové upravují se pak dle přírody vyplněním stupňů, aby se podobaly skutečně krajině.

O takovéto mapy zajímal se na prázdninových cestách a různých výstavách mladý učitel Alois Palla, nyní řídící učitel v. v. v Lipníku. Zvláště velmi se mu zamlouval relief Beskyd, vystavený v lázeňském domě v Rožnově pod Radhoštěm a později relief Vysokých Tater, který viděl u jednoho Maďara v Lipt. Sv. Mikuláši. Tehdy pojal myšlenku udělati plastickou mapu okresu, kde působil, totiž Hranicka.

Přípravy nadšeného učitele k práci byly pečlivé. Procestoval okres křížem krážem, všechny kopce a děbre, také potoky až k pramenům. Mnohdy poznal i nesprávně zakreslené detaily na mapě. Ke své práci potřeboval též vojenskou generální mapu. Na mapě pracoval v roce 1907 a 1908. Tehdy generální mapu nemohl dostat

soukromou cestou, leč na žádost a s přivolením úřadů. Vypomohl si. Měl spolužáka — bývalého kolegu, který opustiv učitelství, zůstal jako důstojník při vojsku na vojenské akademii ve Vídni. Prostřednictvím jeho obdržel potřebné mapy. Ihned zhotovil dřevěný podklad, pak okopíroval všechny vrstevnice, překopíroval je na lepenku potřebné tloušťky, vyklepal díatlem každou vrstevnici v lepence, přibil pak ji na prkna, pak druhou, třetí atd., až vystoupily všechny kopečky. Pak ovšem vyrovnal stupínky kašovitou masou, aby decilil správného svahu. Hotový originál se velmi pěkně rýsoval.

Pak obil boky prkny, natřel originál stearinem, vyplnil tekutou sádrou, po stuhnutí převrátil a vyklopil zase jako buchtu z kastroly a teď teprve lepil pásy papíru na negativu. Po vyhlazení povrchu, patřičném vybarvení, (poznačení silnic, železnice, vodstva, půdorysu obcí atd.) byl konečně pozitiv hotov.

Autor zhotovil jen 3 reliefy. Jeden umístěn je v obecné chlapecké škole v Lipníku n. B., druhý ve státní reálce v Lipníku a třetí v obecné škole v Dolním Újezdě. Originál (negativ) byl těžký, obtížný ku sťahování. Když autor, který působil v Lipníku, později se stěhoval do jiného domu, ponechal s dovolením domácího těžký originál plastické mapy na půdě, kdež nepřekážel. Za války byl však originál rozbit a dřeva upotřebeno na topení.

Tak školy hranického okresu připraveny byly o velmi cennou pomůcku vyučovací. Intenzivní práce nadšence, poctivá a vytrvalá práce dvou let byla zničena ve chvílce — neporozuměním. Ještě že zůstaly aspoň 3 reliefy, dle nichž možno snad opět negativ zhotoviti.

Na ofotografované mapě, zvláště při umělém magnesiovém světle, stíny a osvětlené plochy vyvýšenin ostřeji navzájem kontrastují. Na takové zvětšené fotografii (asi 90 krát 100 cm) napiaté na tuhý papír neb plátno, opatřené lištami, možno vybarviti vodstvo modře, železnice červeně, silnice černě (bíle), poznačiti jména obcí a máme plošný obraz kraje, jakoby s ptačí perspektivy.

Životním dílem řídicího učitele v. v. p. Aloise Pally, je plastická mapa Hranicka, o níž širší veřejnost pro velkou skromnost autorovu málo ví. Nutno podotknouti, že mapu udělal autor ze soukromé záliby a veškeré výlohy a náklady hradil si sám. V roce 1908 byla vystavena na výstavě v Kroměříži, kdež byla práce autorova oceněna čestným diplomem. V roce 1927 na výslovné přání tehdejšího okresního školního inspektora p. Miroslava Kotta, vystavena byla i na krajinské výstavě v Hranicích a autor odměněn rovněž čestným diplomem. Největším oceněním nezištné práce autora bylo by zavedení mapy na všech národních školách Hranicka, neboť hlavně pro školy byla tato mapa vypracována.

Bohumír Indra, Hranice:

Hraničtí knihtiskaři.

Černé umění knihtiskařské v našich Hranicích není příliš staré. Vlastním jeho zakladatelem a prvním »úředně« zapsaným tiskařem je olomoucký tiskař Antonín Alexander Skarnitzel, který si r. 1814 otevřel v Hranicích filiálku.

Zprávy, že počátky hranického knihtisku sahaly až do dob bratrských, nejsou bohužel ničím podepřeny. Jich původcem je pravděpodobně Galaš;¹⁾ od něho je přejal též Libor Scholz, jenž při sepisování svých »Památek města Hranic« r. 1864, hlavně z Galašových rukopisů čerpal. Na str. 46. píše: »Největší pokroky udělala Jednota od 1494—1503. Od 1500—1510 vydáno od nich více než 50 spisů náboženských, kdežto katolíci a utrakvisté ani 10 kněh v tom čase nevydali, potřebovali tedy tiskárny, i založili první r. 1500 v Mladé Boleslavi, druhou 1507 v Litomyšli a třetí r. 1519 v našich Hranicích, které ale nepostačovaly, takže mnohé dílo v Norimberce tisknouti dali. Jistý Lukáš,²⁾ tehdy hlava jejich, byl tak plodným spisovatelem, že sám jediný svými rukopisy mladoboleslavskou tiskárnu úplně opatroval a nadto ještě několik děl svých v Litomyšli a našich Hranicích vytisknouti dal.« (Stručně totéž u Bartovského, »Hranice«, 1924, str. 76.)

Existence hranické tiskárny bratrské je přes tuto zprávu velice

¹⁾ Viz list hran. faráře Subertha z r. 1824 (Čas. Ol. Mus. 1930, str. 166.) Suberth se zmiňuje o zboru bratrském »jehož celcu zevnitřní postavu, jak druhdy byla, pan J. H. A. Galaš, spis. Muze Morawské veyreysovanou má, a že bratři »aji kniharni zdejší zanechat měli«.

²⁾ Lukáš Pražský, *1460, biskupem Jednoty od 1500, sudím Jednoty od 1517. Umirá r. 1528.

pochybná. Doba (1519) ke vzniku tiskárny byla sice příznivá, i poměry v zemi. Tehdejší majitelé Hranic, Pernštýni (1491—1548) hranickým bratrům přáli. S déle trvající tiskárnou bychom se však museli setkat v soudobých pramenech, bratrských historiích, jich různých registrech, městských neb gruntovních knihách hranických n. p. Nenajdeme však o ní nikde ani sebemenší zmínky. Žádné dějiny knihtisku našeho, byť speciálně bratrského, ji neuvádějí. Neznáme jediného tisku z její officiny. Je sice ještě mnoho sporného a neznámého v historii bratrského tisku, neb bratří svých tiskáren tajili, dávali jim mnohdy symbolická jména, jimiž pak též tisky opatrovali a p. Mnoho tiskáren máme zjištěno, ale jich názvů neznáme, či naopak. O hranické tiskárně věčného důkazu existence nemáme. Rovněž Richard Martinčík, autor nejnovějších dějin moravského knihtisku, ji popírá.

Čím Scholz svoji zprávu, jakoby Lukáš Pražský některé ze svých spisů v Hranicích tisknouti dal, podepírá, není možno zjistiti. Gindely, jenž v ČČM. 1861 v článku »Bratr Lukáš a spisové jeho« podává úplný přehled jeho spisů, uvádí na 84 tisků, tištěných střídavě jen v Ml. Boleslavi, Norimberce, Litomyšli, Bělé a na Podolci. Ostatní jsou bez udání místa. Podle tisků tedy Scholz původ neurčoval.

Byla-li v Hranicích nějaká bratrská tiskárna, mohla býti jen přechodná, kočovná, trvající krátkou dobu. Jelikož do r. 1527 nebyla na Moravě tištěna žádná česká kniha, mohla tisknouti jen věci latinské neb německé, z českých jen menší, různé listy a p. Ale její existence je velice nepravděpodobná.

Za Rudolfa II. vystupuje v Praze knihtiskař Jonata Bohutský z Hranic. Tak udává své jméno též na svých tiscích. Je pokračovatelem slavného díla Melantrichova a Veleslavinova. Není však rodem ani původem z Hranic. Predikátu získal po erbovní rodině Šturmů. Otec Jonaty, Jan, žil totiž v přátelství s registrátorem zem. desk Oldřichem Šturmem z Hranic, který nemaje potomků, přijal jej za erbovního strýce. Jonatovi Bohutskému stvrzeno pak r. 1614 majestátem, by se psal z Hranic a užíval erbu Šturmů z Hranic (Sedl. Heraldika II. 373). Zakladatelem této erbovní rodiny Šturmů byl slavný rodák hranický, Bratr Adam Šturm,³⁾ vynikající právník a literát, predikovaný r. 1556 Ferdinandem I.

Trvale zakotvil však knihtisk v Hranicích teprve r. 1814. Potřeba tiskárny jevila se zvláště od doby kdy byl dán do Hranic Krajský úřad pro kraj přerovský. Potřeboval rychlého rozmnožení úředních vyhlásek, nařízení, oběžníku, formulářů atd. Při zřizování tiskárny vyšel proto tehdy krajský hejman hr. Chotek Skarnitzlovi velice vstříc. Potvrzuje nám to též oslavná básnička, příležitostný tisk skarnitzlovský, nalezený 1929 v báni Kostelíčka u Hranic. Má název NaČta oriGine tYpographIae sVb praesiDIo CoMITis a Cho-tek. (Otištěna ČMO. 1930, 164.) Dle chronogramu je z roku 1817.

³⁾ Pěknou a podrobnou studii o něm a jeho rodu viz v ČČM. 1864, 302-307, hran. hist. bohužel dosud nepovšimnutou. Šturm byl koncem života správcem sboru lipenského.

Pro neblahé poměry politické by jinak tiskárna sotva byla vznikla. Vláda knihtisku nepřála. Celá země moravskoslezská má v té době jen 10 tiskáren a 9 knihkupectví. (D'Elvert, *Gesch. des Bücher- u. Steindruckes*, 102.)

Skarnitzlové (píší se později též Škarniel) byla stará, mocná rodina knihtiskařská, která držela též tiskárny v Olomouci, Uherské Skalici, Trenčíně. Byli známi v nejšířších vrstvách lidových svými jarmarečnými písničkami, jichž nejvíce dodávaly právě jejich tiskárny olomoucká a uh. skalická. Moc rodu založil Jos. Ant. Skarnitzl (1729—1813), který z faktora stal se majitelem tiskárny olomoucké a skalické. Tuto předal svému ml. synovi Františkovi (1798), olomouckou druhému synu Ant. Alexandrovi. Uh. skalická tiskárna se udržela v majetku Skarnitzlů do poč. 20. století, a vykonala kus práce buditelské mezi slovenským lidem. Totéž znamenala pro Moravu skarnitzlovská tiskárna olomoucká, kde vycházely spisy prvních moravských buditelů. Zde tiskl též Galaš.

Tiskárnu hranickou vede již od r. 1815 syn Alexandra, Alois; současně převzal též olomouckou a povznesl ji k nejpřednějším v říši. Hranická tiskárna byla téměř výhradně zaměstnána pracemi úředními. Tiskne brzy též některé menší spisy Galašovy. Po smrti Aloise Škarniela (1848) převzala hranickou tiskárnu jeho vdova Amálie, olomouckou pak Frant. Slavík, jenž měl za ženu dceru Škarniclovu. Amálie Škarniclová ji však prodala již 1851 rovněž Slavíkovi, tiskárna byla však vedena dále na její jméno. Vlastní správu vedl pozd. faktor Ferd. Kunza.

V té době vyšlo z ní mnoho jarmarečních písniček. Byly to drobné tisky, obyč. 8stránkového formátu malé dvanáctky. Na přední straně bývá pod titulem obrázek, dřevoryt, častokrát zcela nepřislušný k obsahu písně. Nápěv se udával prostě »zpívá se jako« s uvedením známé písně, neb »zpívá se známou notou« a j. Autor nebývá uváděn, jen zřídka se dovidáme z textu, čím byl. Místo i rok tisku je někdy uvedeno, najdeme však také písničky tištěné »roku tohoto«. Písniček těchto, ať již obsahu náboženského, či světského, kolovalo na tisíce mezi lidem a ještě dnes je jich hojně po venkově. Ocenění došly teprve poslední dobou. Byly vedle kancionálů a různých nebekličů mnohdy jedinou duševní potravou prostého lidu venkovského, s nimiž v něm udržovaly jazykové vědomí. Největší sbírku těchto písniček chová nyní Archiv knih. Národního musea v Praze, mezi nimi též několik hranických. Jiné jsou v městském museu hranickém.) První větší dílo, jež vyšlo z hranické tiskárny, je pravděpodobně Th. Miliana »Beschreibung von Rožnau« z r. 1853. R. 1864 vyšly zde též Scholcovy »Památky«.

Tiskárnu Amálie Škarniclové koupil pak r. 1869 knihkupec Ši-

4) Obsah písniček, jež se nám zdají dnes mnohdy naivní, napovídají již tituly. Na př.: 7 nebeských zámků, v které se každá bohabojná duše zavřít může (1856), Nová píseň o Americi. Poslyšte litičky směšné zpívání (1856. obě tištěny v Hran.) Soupis hranických tisků, zejm. škarniclovských, byl by dnes jistě ještě možný. Bibl. data několika desítek tisků bych záj. och. předal.

mon Forster.⁵⁾ Jelikož neměl koncese, vedl ji spolu na jméno svého faktora Ferd. Kunzy. Obdržev ji, Forster pro neshody Kunzu propustil. Ten si však zde otevřel r. 1876 tiskárnu vlastní. Forster přibral nového společníka a závod veden pod firmou Forster a Jeltsch⁶⁾ do r. 1882, kdy ji koupil Kunza sám a spojil obě tiskárny v jednu.

Kunza, za něhož tiskárna stala se oporou hranického německví, prodal ji pro nemoc v červnu 1894 Prokopu Zapletalovi; tím se opět dostala do rukou českých. Když pak Zapletal udělal 1899, úpadek, utvořeno 1900 družstvo (Druž. kniht. P. Zapl.), jež závod převzalo. Zapletal zůstal jejím správcem do r. 1913, kdy si koupil vlastní tiskárnu v Mariánských Horách. Název nato změněn na Knihitiskárenské družstvo.

Město, jsouc tehdy v rukou německých, by čelilo české tiskárně, zřídilo druhou německou, jejímž majitelem byl Alfred Wiesner z Malacek. Tento ji předal r. 1902 akc. družstvu na jméno »Genossenschafts-Buchdruckerei« a správu vedl Leopold Hirschel. Ale do dvou let přišla do úpadku a koupilo ji Družstvo. Vedlo ji pak pod společnou správou, ale každou samostatně. Do r. 1907 byla vedena na jméno Boh. Polášek, pak Plhák a spol. do 1910, potom Plháka nástupci. Poněvadž zde byly již dvě tiskárny, nedostal pro Hranice koncese F. Olšovský, zřídil si ji proto v Drahotuších r. 1912 a dal jí jméno »Snaha«. Do Hranic byla pak přenesena, když knihitiskárna Plháka nást. a Družstvo knihitiskárny se spojilo pod firmou Družstvo kniht. Obzor.⁷⁾

Družstvo knihitiskárny stalo se tiskárnou první třídy, vyhledávanou předními nakladateli českými. Velkou zásluhu na tom má bibl. nakladatel Jos. Hladký z Hranic, jenž v ní počal tisknouti své knihy. Tiskárnu, jež byla úplně modernisována a jež si opatřila písma nejrůznějších typů, vede její ředitel Stejskal. Dobrou tiskárnou je též »Snaha« Fr. Olšovského, jež letos oslavuje 20 let svého trvání. Je vyhledávána zejména proto, že pracuje velice levně.⁷⁾

Florián Zapletal, Praha:

Zástavní držitelé Kelče v letech 1451-1469.

Část první.

Olomoucký biskup Jan, řečený Ház (biskupoval 1450—1454) zastavil a zapsal hradiště Šaumburk nad Podhradní Lhotou i městečko Kelč a zboží k němu příslušné Janovi a Benešovi, bratřím vlastním z Heršic k držení a ku požívání.

⁵⁾ Šim. Forster založil si zde též knihkupectví, jež 1896 převzal jeho syn R. Forster. Vyšel zde Vranův »Okres hranický«. R. 1914 přešla firma do rukou Dom. Gabriela. Schützerovo knihk. založeno 1888.

⁶⁾ Al. Jeltsch z Hranic otevřel si 1880 tisk. a litografii v Místku.

⁷⁾ O hranických novinách německých i českých bude tu pojednáno později. Za některá data děkuji laskav. spis. Rich. Martinčika z Olomouce.

Když po smrti biskupa Jana v Mohelnici dne 29. května r. 1454 se stal olomouckým biskupem Bohuš ze Zvole (biskupoval 1454 až 1457), předstoupili před něj jmenovaní Jan a Beneš, bratři z Heršic, uvádějce, že k držení zboží šaumburského a kelečského po zboření hradu Šaumburka neboli Šumburka žádné schránky nemají, kdež by podle svého stavu bydlení anebo útočiště v potřebnosti k obraně a zachování městečko Kelče i toho zboží proti zlým lidem míti mohli.

Proto prosili biskupa, aby jim na tom zboží a zejména v městečku Kelči dopustil stavbu tvrze jich vlastním nákladem.

Dostali k tomu od biskupa a kapituly svolení českým listem, daným a psaným v Olomouci v sobotu před sv. Tiburcím r. 1455, v němž je také uvedeno, že zástava na hradiště Šumburk s městečkem Kelči i se vším zbožím stolním v Kelči k němu příslušným platí pouze do smrti obou bratří z Heršic.

Jan z Heršic u Jemnice na jihozápadní Moravě, které později zanikly, uvádí se r. 1446 na Jihlavsku (Z D B. XII. 477. 479).

R. 1450 dostali bratří Jan a Beneš z Heršic do nájmu biskupské manské statky na Brněnsku (Lech. I. 104—105).

K listu, psanému a danému v Brně dne 1. června r. 1450 pro klášter žďárský, přivěsili pečeti také panoši Beneš a Jan bratří z Heršic (A Č. IX. 381).

V letech 1447 až 1453 jsou uvedeni bratří Jan a Beneš z Heršic v manských knihách olomouckého biskupství v souvislosti s manskou polovicí městečka (de medio opido) Holešova (Lech. I. 56. 62).

Jan z Heršic zasedal na biskupském manském soudě r. 1447 (Lech. I. 57. 103), r. 1449 (104) a r. 1451 (59. 60).

Beneš z Heršic, který se psal také z Vícenic u Moravských Budejovic, byl r. 1464 už mrtev (K P. IV. 110).

Je ho vzpomínáno ještě r. 1475 a 1480 (K P. V. 25. 53).

Zato jeho bratr Jan dožil se vysokého věku. V pramenech uvádí se pod různými jmény:

R. 1450 Jan z Heršic (K P. IV. 6. 7),

r. 1464 Jan z Heršic (IV. 332. 371),

r. 1465 Jan Gilgian (Lech. I. 137),

r. 1466 Jan z Vícenic (Z D B. XIV. 107),

r. 1480 Jan Gilgan z Heršic (K P. V. 45),

r. 1481 Jan Gilyan (Kilian) z Heršic a z Kelče (IV. 177), Jan Starší z Heršic (VI. 179),

r. 1492 Jan z Heršic (VII. 44),

r. 1493 Jan z Heršic, služebník a man Petra, hrabí od sv. Jiří a z Pezinku a na Jičíně (VII. 64),

Jan Chorynský (u Valašského Meziříčí) z Heršic (VI. 329).

Poslední nepřímá zpráva o něm je z r. 1497 (VII. 136).

Podle soupisu biskupských stolních statků, pořízeného za biskupa Tasa z Boskovic a datovaného v Olomouci dne 12. března roku 1465, bylo zboží Kelč (bona Kelcz) zastaveno svého času Janovi Gilgianovi až do jeho smrti. Jan prodal však zástavní list na Kelč

Zbyňkovi ze Zvole, který nyní, t. j. 1465 toto zboží drží (Lech. I. 137).

Zdá se, že k této změně došlo po smrti Beneše z Heršic a to pravděpodobně koncem r. 1459 nebo počátkem r. 1460, neboť už 11. února r. 1460 uvádí se mezi biskupskými many Zbyněk ze Zvole a z Kelče (Lech. I. 111).

Jan a Beneš, bratří z Heršic, drželi tedy v zástavě Kelč od r. 1451 do 1460.

Tvořili s okolní východomoravskou šlechtou a to s Janem z Mesenpeku na Rožnově, s Matoušem ze Šternberka na Lukově, s Bernartem z Cimburka na Brumově, s Jindřichem Berkou z Dubé na Světlově, s Janem z Mošnova a z Týnce, s Vaňkem z Bařic na Kurovicích, s Benešem z Hustopeč nad Bečvou a s Dobešem z Dobešova branný spolek, který často a dlouho znepokojoval loupežnými výpravami slezská knížetství, až jejich vzájemné spory a žaloby urovnal zemský hejtmán moravský Jan z Cimburka na Tovačově a Mukař z Kokor u Přerova, o čemž se dovídáme z listu, psaného a daného na Horním Hlučově v den sv. Augustina (28. srpna) r. 1457 (Volný, Mähren I. 299. 199).

Se svolením biskupa Bohuše ze Zvole vystavěli bratří z Heršic v Kelči v pozdně gotickém slohu tvrz, jejíž zbytky zachovaly se pod nynějším kelečským zámekem dosud (Záhorská kronika X. 75—76).

Nebyla to v Kelči první tvrz. O existenci kelečského zámku neboli hradu v předhusitské době máme bezpečné zprávy z několika pramenů, zejména z protokolu o kelečské faře r. 1429 (Č M M. XXXVI. 400. 401).

Tento zámek byl však zničen za husitských válek.

Jan z Heršic měl na štítě pruh napříč, nad helmou toul neb koflík s týmž pruhem (Sedláček II. 290). Stejný znak měl zajisté také jeho bratr Beneš z Heršic.

Jak už bylo řečeno, uvádí se v únoru r. 1460 jako zástavní držitel Kelče Zbyněk ze Zvole, který se také psal z Kelče.

R. 1464 byl pohnán u zemského soudu v Olomouci Zbyněk ze Zvole a z Kelče (K P. IV. 380. 409).

V květnu r. 1466 pohnala u zemského soudu v Brně Johanka z Malenovic svého švagra Vaňka Racka a poručníka učinila Zbyňka ze Zvole, muže svého (IV. 231—232).

Také Zbyňkova žena Johanka z Malenovic psala se z Kelče (IV. 232), mimo to také ze Schönstrassa a z Násedlovic u Ždánic (K P. 104, Z D B. XIII. 107, O. XI. 245).

Jejich synem byl Markvart ze Zvole (K P. VI. 25, Lech. I. 110). V manských knihách uvádí se Zbyněk Kelečský 23. dubna roku 1466 (Lech. I. 109).

Dne 4. července r. 1466 byl ještě na živě (Lech. I. 85).

Ale z českého listu, daného a psaného r. 1466 v sobotu před sv. Klimentem (památky jeho koná se 23. listopadu) se dovídáme, že zástavní list na městečko Kelč, zboží i jeho příslušenství koupil Jiřík z Lantšteina a z Bystřice pod Hostýnem.

Dne 26. dubna r. 1467 nazývají manské knihy rytíře Zbyňka ze

Zvole nebožtíkem (Lech. I. 110).

Kelč držel tedy asi 7 let.

Pánové ze vsi Zvole pod biskupským hradem Mírovem u Mohelnice měli v erbu zlatý štít, přes něj v půli napříč vodorovný černý pruh a v tomto pruhu zlatou lilii a nad ní v zlatém poli černou lilii a nad helmem jako klenot dva srpy ostřím a konci proti sobě postavené a dole zlatými držadly opatřené.

Jinou variantu tohoto erbu podává zapomenutá kamenná deska, zazděná do zahradní zídky u obecního úřadu v Odrách mezi Fulnekem a Hranicemi. Deska je dlouhá 1.50 m, vysoká 97 cm. Ale je vápnem tak zabílána, že její relief málo vyniká. Ve směru vodorovném je deska členěna na dvě nestejně veliké části. V horním pruhu je český nápis, který zní v transkripci: Hynek starší ze Zvole, Žofka z Potenšteina. Ve směru kolmém je dolní, větší část rozdělena na tři pole, v nichž jsou po stranách umístěny figury dvou rytířů s meči a v prostředním, největším poli dva erby, na prvním místě znak Hynka staršího ze Zvole, na druhém znak jeho ženy Žofky z Potenšteina.

Štít prvního znaku je rozdělen vodorovně na dvě poloviny. Horní polovice je zlatá a má černou lilii, dolní polovice černá se zlatou lilii, v klenotu dva srpy, obrácené k sobě ostřím a konci.

Erb Žofky z Potenšteina je čtvrcen. Prvé a čtvrté pole je stříbrné s třemi červenými kosnými pásy, druhé a třetí pole je modré s pěti zlatými růžemi. V klenotu jsou jelení parohy.

Hynek starší ze Zvole vystavěl v Odrách zajímavou radnici, před lety zbořenou. Do zdiva radniční věže byla zapuštěna popsaná deska, přenesená po zboření radnice na nynější místo u obecního úřadu.

Státek Ordy získal Hynek starší ze Zvole r. 1512 a od té doby se psal ze Zvole a na Odrách. Zemřel r. 1536 v neděli před Nanebevzetím P. Marie (13. srpna) a byl pohřben v kostele sv. Petra v Olomouci, kde viděl jeho náhrobní kámen s českým nápisem ještě Bartoloměj Paprocký (Zrcadlo, r. 1593, list 420a).

Část druhá.

O tom jak se dostal zástavní list na Kelč od Zbyňka ze Zvole k Jiříkovi z Lantšteina, existují tři soudobé zprávy.

Jiřík z Lantšteina tvrdí v uvedeném listě, že zástavní list na městečko Kelč, kelečské zboží i jeho příslušenství koupil od bratří z Heršic, čemuž třeba rozuměti tak, že koupil zástavní list, daný Janu a Benešovi, bratřím z Heršic.

Knihy pühonné a nálezové uvádějí r. 1490, že Kelč a zboží kelečské koupil Jiřík z Lantšteina u Zbyňka ze Zvole (VI. 230).

Václav z Baště a na Všechovicích u Bystřice pod Hostýnem líčí ve svém listu ze 4. listopadu r. 1484 uvedenou majetkovou změnu tak, že ten rok (1468), když uherský král Matyáš do země Moravské vojensky vtrhl, veda válku proti Jiřímu, ty časy králi českému a markrabí moravskému, držel Kelč Jiřík z Lantšteina a na Buchlově v zástavě a řádných zápisích, totižto ve 2400 zlatých dobrých

uherských od kostela olomúckého, kteréž zápisy Jiřík od statečného rytíře Hynka ze Zvole a na Golštýně na místě sirotků nebožtíka Zbyňka též ze Zvole, bratra jeho, svými penězi vyplatil.

Zdá se, že tato třetí verze nejvíce odpovídá pravdě. Zbyněk ze Zvole zemřel podle všeho náhle r. 1466 mezi 4. červencem a 23. listopadem, a jeho vlastní bratr Hynek ze Zvole a na Koldštýně (Lech. I. 110) zprostředkoval po jeho smrti prodej zástavního listu na Kelč Jiříkovi z Lantšteina a z Bystřice pod Hostýnem, který už ve svém listopadovém listě r. 1466 slibuje biskupovi Tasovi z Boskovic, že zachová všechny podmínky zástavního listu.

K Jiříkovu listu přivěsili své pečeti pánové Mikuláš Bystřice z Ojnic a na Kroměříži, Jan z Kounic a z Dřevohostic, Jan Bystřice z Ojnic a panoši Mikuláš Hošek z Žerotína, Jan Pacák z Pačlavic a Mikuláš Rozmberk z Bukovice (v archivu olomouckého arcibiskupství v Kroměříži LI a 8).

Jiříkovým otcem byl Mikuláš z Lantštejna, jeho matkou Barbora z Vického (Z D O XI. 274, 281).

Jiřík měl sestry Dorotu a Marketu (O. XI. 281).

Mikuláš byl biskupským manem. Měl v nájmu tvrz (propugnaculum) Kurovice a vsi Třebětice na Holešovsku a Kostelec u Kyjova. Už r. 1461 psal se Mikuláš z Lantšteina a z Kurovic. Byl tehdy přisedicím manského soudu (Lech. I. 80, II. 330, 331).

Také příštího roku 1462 vidíme Mikuláše na tomto soudě (Lech. II. 333, 334, 336).

Dne 7. ledna r. 1464 byl Mikuláš přisedicím zemského soudu v Olomouci (Z D O XI. 1), dne 23. února téhož roku v Brně (B. XIII. 1).

Brzy nato získal ves Podnítovice u Brna, zboží Zicha z Ledce u Židlochovic (K P. IV. 70—71), Ratiškovice a později zaniklé Mokronosy u Hodonína a městečko Vsetín a vsetínské zboží (IV. 356, 365).

Mikuláš zemřel r. 1464 v době od Nanebevstoupení Páně dne 14. května do Nanebevzetí Panny Marie 15. srpna (IV. 70. 403).

Jeho žena Barbora z Vického byla r. 1466 ještě na živu (Z D O XI. 274. 281).

Mikulášovým dědicem stal se jeho syn Jiřík, který se uvádí na Moravě už r. 1450 (Z D O XI. 40).

Jeho ženou byla Machna z Valdšteina, která r. 1464 vzala svého muže Jiříka z Lantšteina do spolku na vsi Otaslavice u Prostějova, Kobylničky a Lešany u Plumlova a Pivín u Kojetína (O. XI. 100).

Proto se také psala Machna Otaslavská (K P. V. 193) a Machna z Valdšteina a z Otaslavic (VI. 94).

Byla to vzdělaná pani, jak možno soudit z tohoto soudního sporu. R. 1481 pohnala u zemského soudu v Brně Jana Kropáče z Nevědomí a Bučovic, za kterého byla provdána Jiříkova sestra Marketa (V. 267), že mu k jeho žádosti svěčila knihy biblí, kterýchž jí vrátiti nechce (V. 360—361).

Ale milovala také nádheru. R. 1480 pohnala u zemského soudu

v Olomouci Oldřicha z Boskovic a z Trnavky, že mu půjčila dvě střebů picích a šálu stříbrného lektvařního a ženě jeho čepec perlového a toho jí vrátiti nechce (VI. 51).

Jednalo se o drahocenné nádoby na pití a na přípravu lektvaře neboli léčivých prášků a štáv.

R. 1490 Machna z Valdšteina a z Otaslavic už nežila (VI. 226).

R. 1466 bylo vloženo do zemských desk v Olomouci Jiříkovi z Lantšteina zboží, řečené Obránské na Bystřicku a Holešovsku (XI. 244).

K tomuto zboží náležela tehdy tvrz a městečko Bystřice pod Hostýnem (municio cum oppido) a vesnice Lukov, Dobrotice, Jankovice, Bílavsko, Slavkov, Lhota, Chvalčov, Hlinsko, Rychlov, Nová Ves, Mrlín Horní a sedm pustých vsí (villae desertae) a to Jestřebí, Lhota Vysoká, Lhota Stará, Lhota Mladota, Jenč, Králov a Bezmírov (Z D O. XI. 244).

Čtyři z těchto pustých vsí jsou uvedeny jako villae desertae už r. 1373 a to Jestřebí, Vysoká Lhota, Stará Lhota a Jenč (Z D O. II. 307).

Střediskem obránského zboží byl původně hrad Obřany na cotě 701 na východ od Hostýna, o kterém se však již r. 1447 mluví jak o hradu zbořeném, castrum Obrzan disruptum (Z D O. X. 639. 640). Zanikl podle všeho za husitských válek. A správa obránského zboží byla přenesena do Bystřice pod Hostýnem. Zříceniny obránického hradu zachovaly se dosud v horách za Hostýnem (Peck 155).

Proto se psal r. 1466 jeho majitel Jiřík z Lantšteina také z Bystřice (Z D O. XI. 304).

Stejně je uveden ve vlastnoručním listě, daném a psaném roku 1466 v sobotu před sv. Klimentem, v němž slibuje věrnost olomouckému biskupu Tasovi jako zástavní držitel Kelče.

Ale v knihách pŕihonných a nálezových je zván Jiříkem z Lantšteina a z Bystřice už r. 1464 (IV. 365. 376. 383. 400. 403. 414. 423. 438).

Toho roku bylo Jiříkovi bystrické zboží nařčeno právem (IV. 391). Ale r. 1466 bylo mu vloženo do zemských desk.

Jako jeho otec Mikuláš byl také Jiřík biskupským manem. Dne 18. května r. 1465 dostal do nájmu tvrz Kurovice u Holešova a ves Kostelec u Kyjova, které držel už jeho otec Mikuláš. Při tom se uvádí Jiříkova dcera Alžběta (Lech. I. 84).

Po otci zdědil ves Podnítovice u Brna (K P. IV. 70—71), o které vznikl později soudní spor (IV. 221, Z D O. XI. 100).

Spor byl také o městečko (oppidum) Vsetín, o tamní tvrz (municio) a o zboží ku Vsetínu příslušné, což všechno zdědil Jiřík po svém otci (K P. IV. 356. 365).

R. 1466 pohnal Jiřík u zemského soudu v Olomouci Jana z Cimburka a z Jičina, že mu drží zboží jeho Vsetín, k kterémuž zboží nálezelem panským spravedlivě přišel i úředníky uveden a nač mu jest odhadáno, a on mu to svévolně drží (IV. 491).

Ještě r. 1481 se dovídáme, že Jiřík z Lantšteina měl zvod, od-

had i přidělení na všech zboží vsetínského (VI. 123).

R. 1466 držel Jiřík ves Chýlce se dvorem u Uherského Ostrohu (Z D O. XI. 305, 306).

Téhož roku zabezpečil hmotně svou matku Barboru z Víckova na všech obránského neboli bystrického zboží (O. XI. 274).

Po roce 1464, snad r. 1467 stal se Jiřík držitelem hradu Buchlova a buchlovského zboží a by zván Jiříkem z Lantšteina Buchlovským (K P. V. 12. 24. 207).

Jiřík měl listy a zápisy královské na hrad Buchlov s jeho příslušenstvím, které svědčily jemu a jeho erbům neboli dědicům (VI. 24. 25. 217).

Jako jeho otec Mikuláš seděl také Jiřík v soudě zemském, na př. 11. ledna r. 1466 (Z D O. XI. 235).

Je nesnadno povědět, na kterém zboží bylo umístěno šest houfnic a dvě tarasnice, o něž jako děla Jiříka z Lantšteina vznikl r. 1481 soudní spor (K P. VI. 123).

Za války uherského krále Matyáše Korvína s českým králem Jiřím z Poděbrad přidal se Jiřík z Lantšteina r. 1468, jak se zdá, na stranu uherského krále. Ve svém listu ze 4. listopadu r. 1484 praví Václav z Baště a na Vsechovicích, že Jiřík z Lanšteina a na Buchlově s králem Matyášem smlouvu udělal o zámek neb tvrz s městečkem Kelčí, aby uherskému králi postoupena byla.

Ale Matyáš neponechal si zámek neb tvrz s městečkem Kelčí pro sebe, nýbrž dal ihned oboje Dobešovi z Boskovic a z Černé Hory, bratru tehdejšího olomouckého biskupa Tasa, potomně slavnému válečníku a diplomatickému jednateři a svému stoupenci.

Za vpádu krále Matyáše r. 1468 do Moravy byl Dobeš v jeho službách a obyčejně při jeho osobě, zejména 6. dubna r. 1469, když král Matyáš přijel do Olomouce ku sjezdu s králem Jiřím.

Dobešovi za jeho službu dal král Matyáš Kelč. Stalo se tak koncem roku 1468 nebo počátkem r. 1469.

I požádal Dobeš Václava z Baště a na Vsechovicích, aby při tom byl, když jemu Dobešovi Kelč postupována bude. Tu jest Dobeš do Kelče puštěn rozkázáním Jiříka z Lanšteina, pána jich a toho, kterýž Kelč v zástavě a rádných zápisích, totižto ve 2400 zlatých dobrých uherských od kostela olomouckého držel, kterýž zápisy týž Jiřík od rytíře Hynka ze Zvole a na Golštýně na místě sirotkův nebožtíka Zbyňka, též ze Zvole, bratra jeho, svými penězi vyplatil.

A tak Václav z Baště a na Vsechovicích u Bystřice pod Hostýnem přijel do Kelče a při tom byl, kdež se starší a všechna obec kelečská k Dobešovi z Boskovic sebrali a rozkázáním Jiříka z Lantšteina, pána jich, kterýž je ze všech slibův a povinností skrze služebníka svého a listem svým propustiv, Dobešovi člověčenství slíbiti a Kelče se vším příslušenstvím, jakž to sám držel, postoupiti rozkázal.

A oni prosili Dobeše, aby jim toho přál, aby některé ze starších k Jiříkovi, pánu svému, poslati mohli, a tak Dobeš učinil a toho jim přál. Oni přijevše od pána svého Jiříka z Lantšteina (patrně z Buchlova), všem vůbec pověděli, že je pán jich z člověčenství

propustil a Dobešovi z Boskovic slíbiti rozkázal, a oni jako věrní a poslušní pána svého tak učinili a Dobešovi člověčenství, věrnost a poddanost vedle obyčejně zvyklého jako pánu svému slíbili.

Tak líčí události, které se zběhly v Kelči nejspíše na počátku roku 1469, očitý jich svědek Václav z Baště a na Všehovicích.

Jiřík z Lantšteina držel tedy Kelč necelé tři roky. Dne 7. března r. 1474 byl Jiřík už mrtev (Lech. I. 88).

Jak už řečeno, Jiříkovou dcerou byla Alžběta, provdaná později za Albrechta z Rychnova neboli Rychnovského (KP. V. 206. 216).

Podle listu, psaného a daného na Moravské Třebové r. 1474 ve čtvrtek před sv. Kalixtem, ujala se tehdy Alžběta, jsouc při letech svých a dobře mocná sebe, statku po otci zůstalého a to zámku (hradu) Buchlova s jeho příslušenstvím i některého jiného otcova zboží (V. 207).

Ještě v letech 1475 až 1482 vzpomínají Knihy půhonné a nálezové často Jiříka z Lantšteina v souvislosti s Bystřicí a jejím příslušenstvím „s tvrzí Bystřicí a obřanským zbožím, se zbožím obřanským neb bystřickým (V. 24. 267, VI. 1. 26. 123. 209).

Pánové z Lantšteina užívali jako erbu stříbrné růže na červeném štítě a v klenotu stejné růže jako ve štítu.

Zkratky:

A Č: Archiv český.

Č M M: Časopis Matice moravské.

K P: Knihy půhonné a nálezové.

Lech: Lechner, Die Belehungs- und Lehensgerichtsbücher des Bisthums Olmütz.

Peck Eduard: Okresní hejtmánství holešovské.

Sedláček August: Českomoravská heraldika II. díl.

Z D O B: Zemské desky olomoucké a brněnské.

Jul. Šobr, Uh. Brod:

Robota na panství bystřickém.

Dle nejvyššího patentu roboiního ze dne 7. září 1775.

7. Kladníky. V této vsi bylo 19 podsedníků a 9 domkářů. Každý podsedník konal týdně 2 a půl dne roboty pěší. Pět domkářů robotovalo ročně 26 dní, čtyři po 13 dnech. Veškeré pěší roboty bylo tu tedy 2652 dní ročně.

8. Křtomil. Ve Křtomili bylo 11 dvojsprežních sedláků, 6 podsedníků a 19 domkářů. Sedláci robotovali týdně po tři dni dvojsprežím a od Jana do Václava každý týden jeden den pěší. Tedy ročně 1716 dní roboty tažné a 154 pěší. Šest podsedníků robotovalo týdně dva dni, osm dní ročně a devět po 13 dnech. Dva domkáři — na panském gruntě — povinni byli každý pracovati na chmelnici v Prusinovicích (24 dní), na hony choditi po 16 dní, ovce koupati a stříhati 4 dni a obilí panské žíti po 6 dní. Dědičný rychtář křtomil-

ský povinen byl svolávati na robotu, vybírati a odváděti panské dávky, pivo panské si přivážeti a je čepovati.

Veškeré roboty bylo v Křtomili ročně 1716 dní tažné a 1153 pěší.

9. Libosváry. V této vsi bylo 11 dvojsprežních sedláků a 12 domkářů. Sedláci povinni byli robotovati týdně 3 dni a od Jana do Václava každý týden jeden den jednou osobou pěšky. 7 domkářů robotovalo ročně po 26 dní, pět po 13 dní. V Libosvárezech byl zákupný dědičný rychtář. Byl to dvojsprežní sedlák, jenž lid na robotu svolával a panské dávky vybíral a odváděl. Povinen byl čtyřmi dvojsprežními vozy víno z vinných krajů vrchnosti dovážeti.

Veškeré roboty v Libosvárezech bylo 1732 tažné a 401 den pěší.

10. Lipová. V Lipové bylo 9 dvojsprežních sedláků. Robotovali týdně 3 dni vozmo a od Jana do Václava týdně jeden den pěšky. Osmnáct podsedníků robotovalo pěšky týdně dva a půl dne, deset domkářů ročně 26 dní, třináct domkářů ročně 13 dní a dva, kdykoli toho potřeba bylo, pracovati na chmelnici v Prusinovicích, nadháněti, ovce stříhati a obilí žíti. Dědičný rychtář, podsedník, ne-robotoval. Svolával lid na robotu, panské pivo dovážel a je čepoval. Veškeré roboty v Lipové bylo 1404 tažné a 2945 pěší.

11. Lišná. V Lišné bylo 12 sedláků, 5 podsedníků a 28 domkářů. Sedláci robotovali týdně tři dni jednosprežím, podsedníci konali pěší roboty týdně po dvou dnech, 7 domkářů ročně 26 dní a 21 domkář ročně 13 dní. Dědičný rychtář, jednosprežník, svolával na robotu, vybíral a odváděl panské dávky a pivo z panského pivovaru si přivážel a je čepoval. Nebyl robotou povinen.

Veškeré roboty bylo tu 1872 tažné a 975 pěší.

12. Loukov. V Loukově bylo 29 dvojsprežních sedláků. Robotovali týdně 3 dni potahem a od Jana do Václava každý týden den jednou osobou pěšky. Šestnáct podsedníků robotovalo týdně pěšky po dva a půl dne, 12 domkářů ročně 26 dní a 21 domkář 13 dní. Dva domkáři na panském gruntě, kdykoli třeba bylo, pracovali na prusinovské chmelnici, ovce stříhali a tři dni ročně žali. Dědičný rychtář, dvojsprežní sedlák, svolával na robotu, vybíral a odváděl panské dávky, roboty byl prost. Veškeré roboty v Loukově bylo 4524 tažné a 3121 pěší. (Pokračování.)

Rudolf Kout, Lipník n. B.:

Slovník lipenského nářečí.

(Pokračování.)

Honem může míti 2. stupeň honemši; pod honemši!

Horecko část města Lipníka ležící na kopci: na Horecku — utvořeno snad od příslovce hore, které jest však slyšeti jen dále na Vavlašsku (zde se říká místo toho všeobecně navrchu).

Horempácem horempádem (Týn).

Hory mívají někdy význam jako les: ideme na hory (na drva, na hříby); okolní lesy jsou jen na horách.

Horybuk velký, silný chlap (Týn): je jak horybuk.
 Hotař polní hlídač (všeob.), z německého Hüter.
 Hovado ovád.
 Hrab habr (všeob.): hrabovo dřevo.
 Hrabě mají v 7. pádě hrabjama — hrabisko hrabiště.
 Hrachál slepenec (kámen složený z kulatých zrn, který se tu láme v několika lomech).
 Hraň hranice (dříví).
 Hráti hraní: dej to děckom na hráti — už je to vyhrátý, prohrátý (vyhráno, prohráno).
 Hrbúcať (hrbócať) hrkati: zďa só tenký, jak začnete tó mašinó hrbócať, hned spadnó.
 Hrě, hrěka boule (všeob.): udělala se mu na krku hrě.
 Hrák tyč s kroužky na plašení ryb (viz Buřič).
 Hrdlačit se hrdlovati se oč (Sobišky).
 Hrkotka hrkačka (hračka pro děti, všeob.)
 Hromotřesk netřesk (všeob.)
 Hrotek dojačka (nádobu na dojení, všeob.).
 Hrubý ve smyslu velký jest slyšeti jen zřídka, pravidelně však: ideme na hrubú (mšu), byli jsme na hrubej.
 Hruščák koláč s hruškovými povidly.
 Hřebíček (vlastně řebíček) karafiát (všeob., karafiát říká se aksamitníku, lat. Tagetes).
 Hříbě má v množ. č. hříbjata.
 Hříby (městsky hříby) obecně jako české: houby — šel do lesa na hříby.
 Hřít hráti (všeob.): pod se trochu zehřít (ohřáti) já su uhřítý.
 Húcaň klobouk (pohrdlivě, Týn): dé ten hucáň důle!
 Húcať (hócať) kuckati, kašlati.
 Hudlovať špatně něco dělati, hudlařiti (Týn): zhudloval práci a šel.
 Húfovať se sbíрати se v houfy: ftáci se už húfujú.
 Húra půda (všeob.): prádlo visí na hůře — pod Húru nazývala se původně nynější osada Podhúra; staří lidé dosud říkají: idu pod Húru (místo do Podhúry).
 Hurdyburdy spěšně, hrhr, naráz (Týn): udělal to hurdyburdy a odešel.
 Hus husa (všeob.): pečená hus.
 Husary bouchoře na švestkách (nedozralé, naduřelé plody).
 Húsená housenka — húseňák tyč na strhování housenčích hnízd se stromů.
 Husinec husí trus (všeob.).
 Chabašči, chábí, roští, křoví — chabovica klacek s neořezanými větvemi, chabovec prut: buď potichu, lebo vezmu chabovec.
 Chabrať (chabřu) sbíрати, bráti, krásti: on rád chabře — slyšel jsem též: já to schabřu (rozválené peřiny na lůžku) a také: práskl ho vidlama, až se svalil, a jak se chabral hore, práskl ho znova (na Záhoří) — chabrala, chabroň chamtivec, hrabivec — Chabrov jmenuje se chudší část obce Oseka (patrně, že tam kdysi chabrali), zajímavé, že se tak nyní (pohrdlivě) nazývá někdy i skupina

nově vystavených domků v Týně (majitelé jsou většinou bezzemci).
 Chalán klacek, kluk (Týn).
 Chalgať chlácholiti: já ho uchalgám.
 Chalupa je slovo užívané i v městě o předměstských domcích (v archivu Lipníka je zachována kniha se zápisy ze XVII. věku, nadešpaná: Grundbuch über die Chalupen).
 Chamula zvláštní zdejší jídlo vařené z jablek a hrušek a něčím zaklektané (začátek slova upomíná na cikánský kořen: cha- jísti).
 Charoděj uličník (Týn): ty charoděju!
 Chebz (muž. rod) bez (všeob.), říká se tak bezu černému i šeríku — plody bezinky jmenují se kozinky.
 Chládečnica besídka (v zahradě).
 Chlámať chlamstati: on by všecko schlámál; též chechtati se.
 Chlápať chloustati: zrovna sem chlápl do névěčí blačky — musíš se chlápať hde je névěčí blačka!
 Chlap nemá v sobě nic hanlivého, znamená prostě muže, ovšem hlavně venkovského: chlapi šli na pole — chlapěna ženská, která má ráda muže — chlapí chlapec (všeob.): matka přišla se svým chlapíkem. (Pokračování.)

Bohumír Indra, Hranice:

Dům a dvůr Čaputovský.

Jméno Čaputovo připomíná nám v Hranicích »Čaputův dvůr« a Čaputova ulice, nazvaná tak na jeho počest. Již v Scholzovi (str. 54, 77) čteme, že Ondřej Čaputa, tentýž, který vystavěl 1583 dům na podloubí, ztratil jej i se dvorem za stav. povstání, pro přechování pikartského kazatele přes jedinou noc. Později přidávána, že ztratil i hrdlo, jinde opět, že před trestem prchl a p. Bartovský, Hranice, str. 76, 133 píše, že to nebyl Ondřej, ale některý z jeho potomků.

Historie domu a dvoru je však zcela jiná. Z kamenného portálu se dovidáme, že dům 1583 vystavěl (aedificavit) Andreas Czapputa de Żywiec. S Ondřejem Čaputou se v soudobých pramenech setkáváme několikráte. Tentýž byl 1592 svědkem při svatbě Kateřiny Ovesné s Pavlem Bělkovským. Svědkové se ženichovy strany jsou uvedeni: uroz. Jan st. Bezvinský ze Sedlce, Stan. Czyrna z Runšperka, Karel Jarošovský, Ondřej Zielbor, Jan Budišek, Ondřej Čaputa, Jiřík Bašta, Pavel Banovský, Jan Blatenský písař důchodní, Jiřík Holczer, Pavel Chodníček, Vojtěch Kozelský, Matouš Budišků. (Levý, Přerovská českobratr. církev, 193.) Jsou to vesměs měšťané hraničtí, z nejzamožnějších, první dva úředníci hranického panství. Roku 1593 uvádí Ondřeje Č. grunt. kniha hranická (Arch. farní sign. 57) jako věřitele při gruntech Mikuláše Straky a vedlejšího, Matěje Krnova Hrnčírě, obou v Horní ulici. Dle vysoké sumy, jež byla ročně splácena, možno souditi, že Čaputovi dříve náležely.

Ještě r. 1601 se s Ondřejem Č. setkáváme. Tehdy předává svůj dvůr Zdenkovi Žampachovi z Potenštýna (tehdy majiteli hranického panství). Ondřej Čaputa zemřel před rokem 1608. Zemřel dříve, než jeho manželka Anna, která r. 1608 byla rovněž již mrtva. Dokládám grunt. zápisy (AF. Sign. 57). Zápis zní:

Dům p o Ondřejovi Čaputovi.

Ve středu po sv. Matěji 1608 dům p o n e b o ŝ c e Anně Čaputce pozůstalý, s vůlí a jistým dovolením J. M. uroz. Panem Zdenkem Žampachem z Potenštejna a na Hranicích, prodán slovněmu Panu Tobiášovi Dukátovi, t. č. ouředniku na Hranicích, za sumu 1500 zl. Závdanku dal hned 140 zl, zůstal 1360 zl platiti. Ty má platiti každoročně po 25 zl. do vyplacení při času sv. Martina. Z té sumy má vyjítí na doplacení toho domu, co ještě Ondřej Čaputa doplatiti měl Jiříkovi Holczarovi do Olomouce a již to obci náleží, neb to obec jemu Jiříkovi, co dlužni byli do zápisu přijistili, totižto 24 zl, 22 g. 2 ½ dl. Též více k obci všelijakých platův, šacunkův, sbírek a jiných povinností zasedělých podle sečtení, co Ondřej Čaputa zůstal platiti — 113 zl 6 g z domu a ze dvora. Též peněz gruntovních, které Ondřej Čaputa z dvora svého platiti měl k obci po 20 zl — 300 zl. Též za roli Vlkovskou neb Pražákovskou zasedělých k obci po 8 zl — 168 zl. Nebo postupující ten dvůr svůj s rolemi roku 1601 J. M. Panu Zd. Žampachovi, tehdy vrchnosti hranické, uvolil se, že to vše k obci dopláceti chce a doplatiti, jakož toho zápis v rejstřích městských při tom dvoře se nachází, z domu svého.

Z toho zápisu vidíme krom jiného, že zde nebylo nápadníků. Možná z toho usuzovati, že Čaputa neměl potomků. Zmíněný Jiřík Holczar je tentýž, který svědčil s Čaputou r. 1592 při svatbě

Kateřiny Ovesné. Snad mu náležel dříve dům a Čaputa jej 1583 jen přestavěl. Na domě zůstal Čaputa déle než na dvoře, jelikož se uvolil platit zasedělé peníze ze dvora ze svého domu. Dle zasedělých peněz snadno vypočítáme, že dvůr náležel Čaputovi již r. 1586, role Pražákovská již 1580. Byl na nich jistě již dříve.

Sledujme zatím dále historii domu. Dukátové jsou bratrská rodina hranická. (Čaputa byl rovněž bratrského vyznání.) R. 1586 prodává Jan Dukát, snad otec Tobiášův svůj dům Janovi Ovesnému, prvnímu manželovi nahoře uvedené Kateřiny Ovesné. (Levý 193.) Tobiáš Dukát platil dle gruntovní knihy na domě Čaputovském do r. 1617 po 25 zl (= 225 zl) a zůstal platiti 1135 zl. Roku 1616 dal dům přepsati a odvedl jej své manželce Anně, dceři po Janu Horáčkovi, s níž byl ženat od roku 1605, jsa již tehdy úředníkem na Hranicích. Další zápis k tomu uvádí: Ten dům potomně spustl a v nic přišel, kterýž zase Pan Tobiáš Dukát na milostivé přispění kard. Ditrichšteina nákladem svým byl vystavěl.

L. P. 1633 slovný a vznešený muž Pan Tobiáš Dukát, měštinín města Hranic, předstupující před ouřad do rady s slovným Panem Bernartem Minciatorem, zetěm svým, t. č. ouředníkem panství kelečského, a s osobami k tomu dožádanými, oznámil, že jest dům svůj, kterýž po nebožtiku Ondřejovi Čaputovi vkoupený měl a potomně v ty nepokojný leta, nemaje v něm žádného obydlí svého, všechn spustl a na zkázu přišel, a nákladem svým opět vystavěti dal, s novou zahradou za mostem k Drahotuchu, s příslušenstvím domovním přináležejícím, jak vše sám užíval, za sumu 1500 zl slovněmu Panu Bernartovi Minciatorovi a Paní Esterě, manželce jeho, jakožto dceři své vlastní, i budoucím Erbům jejich prodal. (Dukát udělal dále poznamenání, aby v případě že by B. Min. dříve zemřel než Estera a dům přišel k prodeji, měla nárok na sumu poloviční, druhý díl by užívala v rovném právu s dítkami (kdyby nějaké byly).

Tobiáš Dukát držel též kratší dobu dům po Stan. Czyrnovi z Runšperka (později t. zv. žernovský, bude tu pojednáno). Přestoupiv, dal se do služeb Dietrichšteina. R. 1627 je s primátorem lipenským, Martinem Zikmundkem přítomen při vykonávání hranické exekuce. Vystupuje ještě později, tak na př. r. 1631 při prodeji obecní krčmy (bývalého dvora Munkovského) za Horní branou, jako »úředník panství helfenštejnského, hranického a drahotušského«. Byl to bohatý měšťan erbovní, který měl dům též v Lipniku a Uherském Hradišti.

Bernard Minciator stojí již r. 1626 ve službách Dietrichsteinových. Tehdy byl s velitelem hranické posádky zrazen starým purkmistrem hranickým Adamem Purgešem (Naše Valašsko, III. 26). Je to syn Rudolfa Min. z Krásna a Sabiny, služebnice Zdeňka Žampacha, kteří měli svatbu r. 1603 v Hranicích. Při tom svědčili uroz. Zikmund Martinkovský z Rozseče a na dvoře na předměstí hranickém, Václav Žadmerský ze Žadmeric a Adam Lokaj Kavka, služebníci JM. Pána (Žampacha, L. 199). Bern. Min. je r. 1637 úředníkem panství helfenštejnského, kdy svědčí při svatbě Zuzany

Banovské (L. 191). Byl rovněž erbovním měšťanem.

Tato přirozená řada majitelů domu vylučuje jakoukoliv domněnku, že by v letech 1620—1626 mohl býti konfiskován nějakému Čaputovi.

Při dvoře nacházíme pak tento zápis (AF. Sign. 57): Ondřej Čaputa zadal ten dvůr r. 1601 Panu Zd. Žampachovi z Potenštejna, ten čas Pánu Hranickému. Z toho dvoru zůstal doplatiti obci (O. Č.) po 20 zl ročně — 300 zl peněz gruntovních. (Následují ostatní nezapl. dávky, jako při domě Čaputovském.) Toho jest Ondřej Čaputa Panu Žampachovi nezadal, nýbrž se sám svými penězi ten dvůr obci dopláceti chce, týmž zápisem na sebe učiněným, se uvolil. Též za roli Vlkovskou, kterouž též Panu Žampachovi s týmž dvorem zadal, uvolil se týmž zápisem doplatiti 168 zl. Je to též při domě Čaputovském zapsáno, neb se Ondřej Č. zápisem svým uvolil, že to vše obci z domu svého dopláceti chce.

Oba zápisy jsou shodné. Dvůr tedy již po r. 1601, dům r. 1608 nepatřily žádnému Čaputovi, a mají jiné majitele. Při dvoře dalších zápisů není, jen poznamenáno »Patří J.M:Knížecí«. Soudím, že dvůr připojil Zd. Žampach k panství, s nímž pak po Molově konfiskaci se dostal kard. Dietrichsteinovi. Jméno Čaputovo bychom marně hledali v konfiskačních protokolech tehdejších. Ani seznamy provinilců je neuvádějí, ač s ostatními zdejšími »rebelanty« se tam častokrát setkáváme.

Dnes má Čaputův dvůr nad vraty kamenný erb s letopočty 1623 až 1923. Druhý značí přestavbu obytné části p. Jarošem, jenž jej koupil z parcelace velkostatku. První má značit, kdy byl vystavěn (Almanach výstavy Pobečví, 58).

Avšak i tento letopočet je mylný. Dvůr za nepokojných let po r. 1620 vyhořel a byl vyplundrován. Vystavěn byl teprve r. 1631. Při gruntu Pavla Slavíka, vedle ležícího, rovněž za Mansfelda zpustlého, nacházíme tento zápis: »Pamiet: L. P. 1631, když dvůr Čaputovský po shoření se zase stavěl, tehdy jest to místo, na němž ten grunt Pavla Slavíka byl, od uličky do toho dvoru pojato.«

Nakonec o šlechtictví Čaputově. Musíme je bráti rovněž s rezervou. Čaputa jím dle všeho nebyl, ani zemanem, aspoň ne českým. Grunt. knihy hranické jej vždy píšou pouze jako »Ondřeje Čaputu«, aniž užívají tehdy obvyklých titulatur. Z toho, že byl majitelem dvora, nemůžeme usuzovati na jeho šlechtictví, ani z nápisu na portále jeho domu. Soudě dle jména, byl snad původem Polák. Snad pocházel z města Žywece (Saybusch) v Haliči, ačkoliv ani tamějšímu kronikáři není nic o Čaputech známo.

Anna Vinklarová, Lipník n. B.:

Zánik fojtství*) v Soběchlebích.

*) Pozn. red. V 17. stol. název fojt přeměněn byl úředně na název rychtář, ale původní pojmenování fojt, fojtství se užívalo mnohdy vedle nového rychtář, rychta.

Fojtství v Soběchlebích bylo v čísle 39. Předposledním fojtem byl nějaký Podmol. Podmol byl rázný muž a netrpěl ve své hospodě (každé fojtství mělo výčepnické právo) žádnou neplechu a pijáctví. Přišel-li čeledín do hospody a poručil si pít, fojt si ho nejdříve dobře prohlédl, nepotřebuje-li kalhot neb košile. Když viděl, že mu něco dochází, nenalil mu za žádnou cenu. Neštěstím fojta Podmola bylo, že mu brzy zemřela žena, která mu zanechala syna. Fojt se oženil po druhé a v druhém manželství měl 4 dcery. Když mu syn dospěl, byl by se rád na fojtství oženil. Však macecha nevlastnímu synu nepřála a ráda by vdala některou dceru na fojtství. Když syn prosíval otce, aby mu předal místo, že by se rád oženil, vždycky byl oslyšen. Macecha vždy svatbu překazila. A fojt Podmol, který při muzice i po zlém rázně zkontroloval bouřícího furianta, ve své domácnosti právo nezjednal. Ač fojtství mělo náležeti jen jeho synovi, přece žena vždy zvítězila. Když syn jednou opět na kolenou kleče prosil svého otce o dovolení k ženitbě, řekl mu tento: »Synu vstaň, vyhovím tvé žádosti!« Ale macecha opět se přičinila, že otec slovo nedodržel. — Když syn viděl, že by marně čekal, oženil se s dcerou Jančika, dvořáka z čísla 4. v Soběchlebích. Nevěsta také nedostala místa a tak syn z fojtství a dcera z dvorství dostali se do hoferství. Bylo to něco neslýchaného.

Přání macechy se vyplnilo. Provдалa na fojtství dceru, která si vzala nějakého Hradila. Starý Podmol však fojtoval dál. Však nespravedlivý skutek přinesl odplatu. Brzy nastaly mezi fojtem Podmolem a zetěm Hradilem různice, až dostoupily vrcholu. Jednou při nakládání hnoje našel Hradil kus olova. Rozsekal je, nabil do pušky a zastřelil se. Před smrtí prorokoval, že nikdo z rodu Podmolového na tom fojtství nebude.

Vdova po Hradilovi vzala si Ant. Sehnala ze Symře. Fojt Podmol brzy na to zemřel a Sehnal stal se jeho nástupcem — fojtem. Sehnalovi měli 5 dětí. Nejstaršímu synovi předal místo, fojtství však mu nepředal, neboť novým nařízením byli již voleni starostové. Ant. Sehnal byl tedy posledním fojtem v Soběchlebích. Syn se na místo oženil a již se zdálo, že předpověď Hradilova se nevyplní. A přece! Sehnal, ač se mu dobře dařilo, prodal grunt č. 39 v Soběchlebích a zakoupil si statek v Beňově, kde dosud žije. — Syn někdejšího fojta Podmola zemřel v bídě a dosud v Soběchlebích žijí potomci tohoto rodu.

Antonín Svěrák, Kelč:

Vzpomínka na rok 1848.

Jest dosud v živé paměti, že rok 1848 byl nadmíru revoluční, kdy zastaralý společenský řád byl probuzeným osvícenským hnutím a touhou po svobodě uveden v kolísání a nové směry začaly si raziti cestu do života.

Byla to hlavně touha po osamostatnění a právu sebeurčení jed-

notlivých národů bývalé říše habsburské.

První, kdo docílili uskutečnění svých tužeb, byli Maďaři, v jejichž čelo postavil se Košut, jenž vyvolal v Uhrách povstání a zřídil docela revoluční vládu proti císaři. K němu se přidávaly oddíly zběhlých vojáků maďarských, které snažily se uniknouti ze země českých do Uher a spojití se s vojskem Košutovým.

Rozumí se, že desertéři byli císařskými pronásledováni. Za tou příčinou byly v místech, kde byl snadnější přechod na uherskou stranu rozloženy větší či menší oddíly vojenské, aby desertéry chytaly.

Také v Kelči byli tehdy vojáci a sice hned dvojího druhu: pěšáci, tak zvaní Alexandři a jízda. Vojáci potřebovali jakési středisko a proto vynutili si pro sebe zřízení hospody na náměstí — dosud byla jen jedna, tak zvaná hrubá hospoda na předměstí. V nové hospodě se vojáci scházeli a dali jí jméno — u Košutů, kteréž jméno udrželo se i pak, když dávno již nebylo o maďarském Košutovi ani zmínky. Ještě v době, kdy jsem do Kelče přišel, bylo to v r. 1886, říkalo se tehdejšímu hostinskému Minářovi Košut a chodilo se do hostince ke Košutom. Byla to hospoda nynější paní Ryškové, čís. 21.

Vojáci měli tedy za úkol v okolí patrolovati a bylo opravdu těžko slídivému jejich zraku se vyhnouti, proto desertéři se Kelči raději vyhnuli. Přes to však zatoulali se přece jedenkrát někteří až ku Kelči a ukryli se v tak zvané skřidličárně na Podšibenči, byli však vyzrazení a vojskem zajati.

Na druhý den došla do Kelče zpráva, že také u Choryně skrývá se houf Maďarů. Na zámku v Kelči byl tehdy srdnatý panský písař. Ten, jak se mu donesla zvěst o desertéřích, sehnal hned houf neméně srdnatých Kelečáků, ozbrojili se, čím kdo mohl: kosami, vidlemi, cepy a pod., pan písař hodil flintu přes rameno, postavil se v čelo zástupu a podvečer hajdy po ulicích na Maďary. Bylo jich hodný houf, ale ku podivu: čím dále po ulicích šli, tím zástup více řídil a když přišli k Boží muce, zůstal z celého zástupu pouze pan písař a asi tři odvážlivci. Ale ani to pana písaře nezaleklo: »Však nejsou-li tam, tož hrrr na ně, jsou-li tam, tož couvneme« — a srdnatě pustil se se zbylými druhy k Choryni. Přišli však pozdě.

O Maďarech u Choryně zvěděli totiž také v Meziříčí. Tam žil jakýsi »felák«, neméně srdnatý jako náš písař a výborný stratég. Sebral také houf ozbrojenců a večer pustili se k Choryni, kde, jak jim oznáměno, skrývali se Maďaři pod mostem. Výprava dělala po cestě pekelný tartas — to si dodávali kuráže — a když se přiblížili k mostu, začal felák komandovat: »Ty půjdeš na hlídku tam, ty zas v tu stranu« atd., »a vy ostatní, jak uslyšíte povel, udeříte na Maďary a budou-li se bránit, žádného neživte!« — Řval jako tůr, aby ho Maďaři slyšeli. Ti ovšem všim tím hlukem byli uvedeni v omyl jsouce v domnění, že celý regiment obklíčil jejich skrýš a vzdali se.

Když jim byli odebrány zbraně a oni učiněni neškodnými, teprve milí Maďaři poznali, jakého podfuku bylo proti nim použito, neboť před nimi stálo všehovšudy asi tucet všelijak ozbrojených Meziříčáků.

Maďaři teremtili o sto šest, ale bylo jim to málo platno; sebrali je a poslali někam do Přerova.

Náš písař přišel už jenom na konec, ale to nic nevadilo. Vítězoslavně s vypnutou hrudí vraceli se domů a se zpěvem na rtech blížili se ku Kelči. A jako na začátku výpravy mnozí cestou se svrkali, tak obráceně při návratu jich čím dál tím více přibývalo a když došli před zámek, bylo jich půl náměstí a každý se chlubil, jak na Maďary vyžrál. — Rozumí se, že se o příhodě ještě dlouho mluvívalo a není divu, že se památka na ten den zachovala až na naše časy v různých obměnách, z nichž jednu jsem tuto vylíčil.

† Frant. Kretz:

Vodní stavby.

Voda jako nezkrocený živel způsobuje zvláště povodněmi velké škody, proto se pomocí úpravy břehů, řečišť, hrazením bystřin, stavbou údolních přehrad, vodními cestami, melioracemi, činí užitečnou. Obce, země i stát stará se činiti velké vody neškodnými a využítkovati vodní síly k účelům průmyslovým a staví elektrické vodní centrály, k zásobování silou elektrickou.

Velmi důležitou otázkou je použití vodní síly k dopravě lodní, za tou příčinou činí se řeky splavnými, staví se vodní nádrže a budují průplavy, jež spojují vnitrozemí s mořem. Také u nás věnuje se vodním stavbám pozornost, neboť jednak dlužno čeliti velkým škodám, způsobeným každoročně povodněmi v oblastech řek, jednak melioracemi učiniti rozbahněné plochy úrodnými a výnosnými.

Vodní síla je ohromné jmění, musí se však využítkovati. Jest-li se rozumově využije, přináší velký užitek, avšak k tomu je třeba velkého nákladu, který se však záhy i s úroky navrací. V jiných zemích dávno pochopili potřebu vodních staveb, provedeny vnitrozemní kanály na dopravu zboží, postaveny vodní nádrže na zavlažování polností a luk, zkroceny bystřiny, aby nečinily škod a velké vody zachycovány údolními přehradami, aby znemožnily katastrofální škody povodněmi způsobené. Také u nás v oboru vodních staveb začínáme pokračovati, upravují se potoky a řeky, staví se údolní přehrady a činí se přípravy k vybudování vodních cest — průplavů, což je životní otázkou našeho státu ve směru průmyslovém, obchodním i hospodářském. My máme až doposud dopravu lodní po Labi a částečně po Vltavě až do Hamburku. To je jediný náš přístup k moři a to jen tenkrát, nezamrzne-li řeka. Jinak na ostatních stranách jsme od moří odloučeni. Odra je splavnou od Kozlí, kam dopravujeme zboží dráhou a nutno provésti splavnost hlouběji na Moravu do pánve ostravské.

Za Rakouska byl schválen r. 1901 vodocestný zákon, dle kterého měly býti provedeny průplavy spojující Dunaj s Odrou, Labem, Vltavou a Vislou. Z průplavů těch pro nás je nejdůležitější průplav Dunajsko-oderský a průplav Pardubice—Přerov—Děvín. Pro

dopravu uhlí je velmi důležitým průplav od Přerova k Moravské Ostravě a pak dále k Odře, Visle a Dněstru, čímž nám otevřen bude přístup na sever do Německa, Polska, Ruska a k moři Baltickému. Průplav Labsko-dunajský otevře cestu k Černému moři. Vybudováním těchto průplavů dostal by se naší republice klíč k veškeré středoevropské vodní dopravě. Průplavy nevedou ovšem řečištěm řek, nýbrž jsou zvláštní stavby napájené vodou z nádrží. Výnosnost průplavů spočívá v laciné dopravě uhlí, obilí, kamení, šterku, dřeva, strojů a všeho zboží, čímž se miliony ročně uspoří. Mimo to zakotví v oblasti průplavů čilý průmysl, zúrodní se až posud ladem ležící obrovské plochy půdy a využije se vodní síly. Ve směru obchodního spojení s cizími mořskými přístavy a zeměmi zlevní se zboží k nám dopravované následkem levných dopravních sazeb. Spatřujeme ve výstavbě průplavu velkou posilu našich hospodářských a průmyslových poměrů, zjednodušení a oblačnění styků se sousedními zeměmi a ponenáhly rozkvět a posílení všelikého podnikání a tím podpoření zaměstnání a zvýšení domácího blahobytu.

Rakouská opatření proti tajným společnostem začátkem 19. století.

Obsah starých zápisů podává B. Dušek.

Od c. k. Moravsko-Slezského zems. Gubernium.

Týkající se sekty (tajné společnosti) tak nazvaných Carbonárů. Jeho Milost Císař Pán, aby Svým věrným poddaným před učením a zavedením vůbec škodným sekty (tajné společnosti) tak nazvaných Carbonárů, kteří své zloinství v jednom díle Itálie páchali, výstrahu dal, nejmilostivěji naříditi ráčil: aby aumysly rovně zločinné jako obci zemské (státu) nebezpečné této záhubné společnosti, jenžto však ne všechněm jejich audům od vrchních představených v známost uvedeny byly, jakž při pohledávání o tom udalých na jevo přišly, k vědomí jednoho každého vůbec se oznámily.

Rozhodnutý záměr (aumysl) spolku Carbonárského jest vyvrácení a zničení pozůstávajících vladařství.

Jak se tedy samo sebou rozumí, že jeden každý, jemuž oučel (cíl) tento povědom byl a předce v společnost Carbonárů vstoupil podle § 52. § knihy práv trestních nad přečiněními hrdelními zrádi vlasti a uražení velebnosti Pána země vinen jest, aneb kdož když podle §§ 54. a 55. tétož knihy práv trestních jemu oučel již povědom byl v dalším pokračování této sekty na překážku nebyl, aneb audy její oznámiti opominul, toho zločinu spoluvinna se učinil a trest od zákona o tom usouzený zasloužil; takž i ode dne prohlášení tohoto cirkuláře začnauce, žádný nevědomosti aumyslu sekty (společnosti) Carbonárské vmlouvati se moci nebude, a kdožkoli od této chvíle do té společnsti vstoupí, anebo potom v dalším jejím pokračování na překážku býti aneb její audy oznámiti opomine,

bude podle ustanovení článků 52. 53. 54. a 55. knihy práv trestních nad přečiněními hrdelními, kteráž se dole auplně kladou, odsouzen.

Rovněž i § 56. zmíněné knihy práv trestních ohledem případnosti, kdež při takových zločinech udavatelům celá beztrestlivost a zatažení se ujišťuje, ohledem společnosti Carbonárské své vynaložení má, pročež i tento § se zde k vědomí každého v auplném textu klade.

V Brně 17. listopadu 1821.

Antonín Fridrich Hrabě Mitrovský.

Gubernátor v Moravě a Slezsku.

L. S.

Antonín Schmid,

c. k. M. S. Gubern. Rada.

§ 52. Zločin zrady vlasti, a uražení velebnosti Pána země páchá ten:

- a. Jenž bezpečnost osobnou hlavy nejvyšší vlasti uráží;
 - b. Jenž něco před sa béře, co by na změnu násilnou ustanovení a spořádání země, na stropení nebo zvětšení nebezpečnství zvenku proti zemi směřovalo; buďto veřejně neb skrytě, od osob porůznu, nebo v spolcích, stropením nebo radou, aneb skutkem vlastním, chopením nebo uchopením se zbraně, poskytováním k takovému cíli a konci vedoucích tajemství neb obmyslův, pobuzováním, namlouvením, vyšetřením a vyšetřováním, dopomožením a dopomáháním, aneb jakýmžkoli sice tam směřujícím jednáním.
- § 53. Na ten zločin, bytby i bez oučinku a všeho sásledku, toliko při pokusu o to zůstal, trest smrti se ukládá.

Drobné zprávy.

TH. DR. FRANTIŠEK PŘIKRYL dožívá se 6. září t. r. PĚTASEDMDESÁTIN. Nyní žije jako farář a arcibiskupský rada v Drahotuších. Jeho životopisná data byla uveřejněna v Záhorské kronice, roč. X., str. 32., u příležitosti jeho sedmdesátých narozenin. — Znovu připomínáme, že on je zakladatelem Záhorské kroniky a jejím prvním redaktorem. Uvádíme soupis spisů, které napsal a vydal též svým nákladem: R. 1890. Svatý Kliment u Osvětiman. (Rozebráno.) — R. 1905 Sv. Cyril a Metod ve vzpomínkách památek starožitných na Moravě. I. díl. (Rozebráno.) — R. 1907. Sv. Cyril a Metod v památkách starožitných na Moravě a ve Slezsku, s fotografiemi. II. díl. Snížená cena 15 Kč. — R. 1910. Zeměpisný zlomek o zemích Slovanů v IX. století ve státní knihovně v Mnichově. Snížená cena 15 Kč. — R. 1920. Denkmale des heiligen Konstantin und Metod in Europa, mit Karten und Fotografien. Sníž. cena 30 Kč. — R. 1928. Velehradsko v pra. a předvěku, s mapou. Cena 3 Kč. — Matic Svato-klimentská vydala z jeho spisů: R. 1930. Svatý Kliment u Osvětiman. II. vydání — 5 Kč. — Připravuje do tisku v r. 1933: Památky sv. Cyrila a Metoděje, s fotografiemi a mapami.

— Dále se připravuje k vydání: Zvyky a obyčeje seelského lidu v Rusku, u západních a jižních Slovanů. — Mimo to napsal řadu článků a pojednání do časopisů: Časopis vlasteneckého spolku musejního v Olomouci, Zeitschrift für österreichische Volkskunde ve Vídni, Našinec v Olomouci, Lidové Listy v Praze, Právo v Přerově, Stráž v Třebíči, Opavský týdeník, Národní Listy v Praze, Záhorská kronika a j. — Blahopřejeme!

Ulice Klichovská v Hranicích. Bartovský, »Hranice«, 1924, str. 134 soudí mylně, že název této předměstské ulice hranické vznikl od slova »klich«, jehož prý mnoho spotřebovali jircháři, v ní usazení. Vpravdě označení toto vzniklo dle mlýna Klichovského, a zní tedy správně Klichovská. Grunt. zápisy předměstské to rovněž potvrzují. Mlýn náležel dlouho rodu Klichovských, později, neznámo jak, se dostal k panství, jež jej vyplácelo ročně nápadníkům Klichovských (1638). Boh. Indra.

Rodinné štěstí. Dne 8. června 1676 pokřtěny byly v Bystřici p. Host. děti Jakub, Margeta, Anna a Maří Magdalena Davida, mlynáře z Lípové a jeho ženy Mandy, »kterézto Pán Bůh ráčil dáti čtvero dítek a všechny křtu sv. dosáhly.« Dr. Horníček.

Stavba bývalé brány Hranické v Lipníku. Město Lipník, jak je všeobecně známo, mělo dvě brány, jimiž jedině bylo možno do města přijíti a z něho vyjít, jednu na západě od Oseka — bránu Osecou druhou se strany východní od Hranic — bránu Hranickou. O stavbě brány Hranické zachoval se v městském archivu v knize Liber memorialis z r. 1488 (Městský archiv č. i. 1.) na str. 260. B. zápis, jež níže podávám, jak jej zapsal tehdejší městský písař.

Léta páně 1498 za vysoce urozeného pána pan Viléma z Perštýna a ty časy pána helfenštýnského nejvyššeho hofmistra království českého a pána našeho milostivého a za úředníka ty časy pana Jaroslava z Myslan a za purgmistra Mikuláše pekaře a Jana Čapala a konšelov Řehoře nožíře, Paličky Týnského, Bartoně kováře, Martina Slováčka, Jana Hlavnice, kováře, item den Svatého Stanislava s vůlí pána jeho milosti našeho milostivého a s jeho rozkázáním s svrchupsaným pánem my svrchupsaná rada základ učinili jsme věže hranické brány ten den svrchupsaný napřed ke cti pánu našemu milostivému svrchupsanému a k poctivosti potomkom našim a budoucím této obce. Ty časy Berana služebníka tohoto písaře z Třebíče. J. Mráček.

Časopis Lípa přináší řadu poučných, praktických i zábavných článků, mnoho ilustrací, návrhů ručních prací a předloh modních pro ženy, dívky i děti. Lípa mimo to uveřejňuje na pokračování tři romány: působivé »Právo na nesmrtelnost« od M. Tippmanové, veselou »Malou maminku« od J. F. Čečetky a zajímavý »Dívčí svět« od I. Parmové. Lípu vydává nakladatelství J. Svátka v Praze XVI., Husova 7. a jest jeden z nejlepších rodinných listů, který srdečně doporučujeme. Cena jest opravdu nízká: čtvrtletně Kč 7.80, s stříh. přílohou Kč 13.80 již s poštovním do tuzemska, Rakouska, S. H. S., Polska. Do ostatní ciziny o 11.50 Kč, se stříh. příl. o 20.50 Kč více.

Počet obydlených domů, bytových stran a přítomných obyvatelů
v obcích politického okresu hranického
podle předběžných výsledků sčítání lidu z r. 1930.

Řad. čís. obce	Soudní okres, obec, osada	P O Č E T		
		obydlených domů	bytových stran	přítomných obyvatelů
	Hranice	5669	8750	37.603
1	Babice	29	36	171
2	Bélotín, Bölten	217	396	1.562
3	Boňkov, Punkendorf	24	32	110
4	Boškov, Poschkau	84	114	396
5	Černotín	89	120	563
6	Drahotuše	303	467	1.825
7	Dub, Daub	30	43	234
8	Heřmanice, Hermitz	45	70	351
9	Heřmánky, Hermsdorf	25	32	120
10	Hluzov	54	72	293
11	Hrabůvka	62	118	498
12	Hranice	1007	2409	10.823
13	Hustopeče nad Bečvou	190	284	1.146
14	Jindřichov	109	138	627
15	Kelč	417	538	2.190
16	Klokočí	47	54	264
17	Kovářov, Schmiedsau	60	84	356
18	Kunčice, Kunzendorf	68	68	352
19	Kyžlířov, Gaisdorf	58	86	325
20	Lhota Malá	39	39	197
21	Lhotka	15	29	135
22	Lindava, Lindenau	60	82	346
23	Loučky Kozí, Litschel	29	41	159
24	Luboměř	136	165	622
25	Lučice, Lutschitz	36	38	206
26	Malhotice	87	88	477
27	Milenov	103	116	564
28	Milotice nad Bečvou	76	111	472
29	Nejdek, Neudek	50	71	316
30	Olšovec	71	131	483
31	Opatovice	113	148	658
32	Padesát Lánů, Fünfzighuben	43	55	236
33	Paršovice	101	107	549
34	Partutovice	91	125	484
35	Polom, Pohl	91	177	718
36	Poruba	54	57	276
37	Potštát, Bodenstadt	226	387	1.227
38	Radíkov	49	50	251
39	Rakov	83	101	471
40	Rouské	65	67	337
41	Skalička	81	93	421

Rad. čís. obce	Soudní okres, obec, osada	P O Č E T		
		obydlených domů	bytových stran	přítomných obyvatelů
42	Slavič	80	94	441
43	Spálov	260	348	1.282
44	Středolesí, Mittelwald	58	58	257
45	Strítež	158	218	875
46	Špičky	80	85	429
47	Těšice Dolní	20	20	107
48	Těšice Horní	29	29	152
49	Uhřínov	27	35	149
50	Ústí	84	99	503
51	Velká	93	124	560
52	Vysoká	43	46	269
53	Zámrsky	72	90	476
54	Zbrašov	48	65	287
	Lipník nad Bečvou	3854	5794	24.051
1	Bohuslávky	74	92	393
2	Daskabát	119	136	538
3	Hlinsko	57	69	296
4	Jezernice	155	207	853
5	Kladníky	40	59	254
6	Kozlov, Kozlau	82	124	526
7	Lazníčky	76	99	397
8	Lazníky	117	153	620
9	Lhota	76	90	383
10	Lipník nad Bečvou	801	1818	7.530
11	Loučka	115	154	602
12	Nětčice Dolní	80	98	445
13	Nětčice Horní	72	84	363
14	Osek nad Bečvou	243	284	1.370
15	Podhoří	63	65	337
16	Prosenice Malé	74	133	563
17	Prosenice Velké	74	91	429
18	Radotín	43	63	242
19	Radvanice	66	86	381
20	Ranošov, Prusinowitz	47	56	246
21	Skoky	77	92	407
22	Slavkov, Schlock	71	85	309
23	Soběchleby	111	129	631
24	Staměřice	52	69	283
25	Trnávka	23	35	146
26	Tršice	223	296	1.183
27	Tupec	63	69	287
28	Týn	165	220	896
29	Újezd Dolní	100	130	514
30	Újezd Velký	222	344	1.209
31	Veselíčko	151	211	779
32	Výkleky	85	106	453
33	Zákřov	37	47	181

Za vydávání a redakci odpovídá Antonín Fröhlich v Dol. Újezdě.
Tisk knihtiskárny J. Slovák, spol. s r. o. v Kroměříži.

Prosíme znovu o zaplacení všech nedoplatků!
Za laskavou přízeň předem upřímně děkujeme!

REDAKCE.

Redakci došlo.

Rok lidovýchovné práce v širším Ostravsku. Zpráva o činnosti Kulturní rady pro širší Ostravsko jako krajského ústředí osvětových sborů v Mor. Ostravě za školní rok 1931-32. Sestavil R. Tlapák. V Mor. Ostravě v červnu 1932. Nákladem Kulturní rady pro širší Ostravsko.

Ročenka národopisného a průmyslového musea města Prostějova a Hané. Ročník IX. Vydává kuratorium. Redigoval Dr. J. Kühndel. V Prostějově 1932. Nákladem musea města Prostějova.

Časopis vlasteneckého spolku musejního v Olomouci. Redakční rada: František Doucha, Dr. Mořic Remeš, Dr. Bohuš Vybíral. Ročník XLV. Rok 1932. (Postup. čís. seš. 169—170.) V Olomouci 1932. Nákladem vlasteneckého spolku musejního v Olomouci.

Vlastivěda Slezské Ostravy. Putování po okolí a po frýdeckém okrese. Sestavil Ervín Tengler, učitel. Slezská Ostrava. 1931. Vlastivědný sborník. Ročník 1., č. 1.

Ostravsko v historii a pověstech. Ervín Tengler, učitel ve Sl. Ostravě. 1931. Vlastivědný sborník. Roč. 1., č. 3. — Výroční zpráva odborné školy pro ženská povolání. V Hranicích 1931—32. Nákladem odborné školy pro ženská povolání v Hranicích.

Nová praktická příručka chemie organické. Po úspěchu vydané chemie anorganické od prof. L. Štorcha vydalo nakladatelství J. Svátek v Praze, Smíchov, Husova 7, od téhož autora další svazek chemii organickou, která jest vhodným doplňkem prvního svazku jak po stránce obsažnosti, tak i svojí formou podání. Rozdělení materiálu jest přehledné a připojený ukazatel věcný umožní snadnou orientaci. Kniha o 160 stranách jest velice levná (při odborných knihách neobvyklá) 13 Kč, váz. 19 Kč stejně jako svazek chemie anorganické 240 str. za 19 Kč, váz. 25 Kč. Doporučujeme obě knihy k zavedení jako praktické pomocné knihy na našich školách středních, učitelských a odborných.

Před rozhodnou nocí jest nový román, tentokrát detektivní od J. V. Rosůlka, jednoho z nejčtenějších spisovatelů našich. Autor líčí ovzduší bulharské v náporu bolševismu po válce. J. V. Rosůlek zná Balkán a Bulharsko a právem lze i v tomto detektivním románu předpokládati, že jest zde hojně skutečnosti. Komunisté přikročili k činu, vyhodili do povětří rychlovlak, v němž měl býti ministerský předseda bulharský a ve způsobu, jak chtěli pachatelé uniknouti rukám spravedlnosti jest lze konstatovati určitou brutalitu, kterou spatřujeme v procesu s Matuskou ve Vídni. Přítomní žurnalisté Čech Voskořínek a Angličan Lewis věnovali se honbě za pachateli nejen ze své žurnalistické zvědavosti ale i z postulátu lidskosti. Kniha vyšla v oblíbené knihovně ARGOS, v níž vyšla celá řada zajímavých knih v nakladatelství J. Svátek v Praze. Cena 19 Kč, váz. 25 Kč, zlevněna pro odběratele celé serie o 10 sv. za 15 Kč, váz. 19 Kč, tedy na cenu nízkou, snadno dostupnou.

V administraci »Záhorské kroniky« jsou na skladě pěkně vázané »Záhorské kroniky«, roč. X. XI., XII., XIII. a XIV. po 12 Kč, brož. za 6 Kč. Ostatní ročníky rozebrány.

Dále upozorňujeme, že možno ještě v administraci dostati vázané knížky: »Město Lipník nad Bečvou a hrad Helštýn«. Napsali Antonín Fröhlich a Marie Fröhlichová. Cena 7 Kč, poštou 8 Kč.

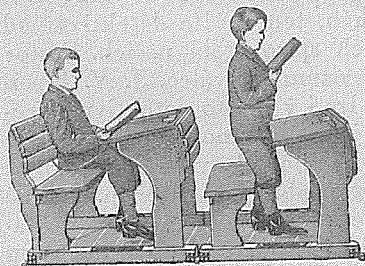
SEMENA A SAZENICE rostlin pro školní a domácí zahrady, ovocné sady a stromořadí (zeleninu, botanické a průmyslové r. květiny, též květ. cibule a hlízy, jiriny, pivoňky, begonie a j. kv. pro zahradu i pokoj), růže keřové i stromky, stromy a keře ovocné, divoké i ozdobné všech druhů, konifery, pláňata, ranné brambry k sázení, různé zahradní potřeby (lýko, štěp. vosk, znamenáčky, rohové třísky a prášek, nože a nůžky, sbírky pro zařízení celé šk. zahrady, 60 dr. semen a 50 dr. sazenic r. medonosných a j. v. dodá Vám v prvotřídní jakosti

EMAN VL. HORKÝ,

učitel v. v. a majitel zahradnictví

v NĚMECKÉM BRODĚ, Žižkova třída 371.

Poučný ceník zašle se franko na požádání!

Tabule patent „TALLA“

se výborně osvědčily a jsou do všech nových škol zaváděny a která škola je již má, na základě zkušeností opět jich objednává. Jsou též napodobovány, avšak na nebezpečí padělatele i školy, neboť jsou patentované pod č. 13.610.

Veškeré školní zařízení

František Talla, Přerov

Kojeřínská (bývalý cukrovar). Prospekty zdarma.

Za vydávání a redakci odpovídá Antonín Fröhlich v Dol. Újezdě.
Tisk J. Slovák spol. s r. o. v Kroměříži.